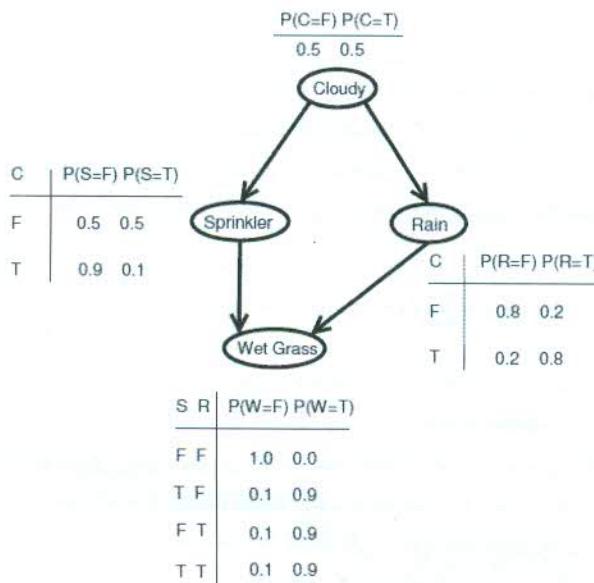

یادگیری ساختاری شبکه‌های بیزی

یک رهیافت مبتنی بر آتاماتاهای یادگیر

محمد رضا ملاخیلی میبدی و محمد رضا میبدی

شکل ۱: نمونه‌ای از یک شبکه بیزی.

نشان‌دهنده ارتباط وابستگی مستقیم بین این متغیرها است [۲]. برای هر متغیر $x_i \in \vec{V}$ یک خانواده از توزیع‌های شرطی ($p(x_i | Pa(x_i))$) موسوم به پارامتر داریم که $Pa(x_i)$ مجموعه والدahای متغیر x_i را نشان می‌دهد. توزیع تجمعی روی $\vec{V}$ را می‌توان از طریق این توزیع‌های شرطی به دست آورد [۳]

$$p(x_1, x_2, \dots, x_n) = \prod_{i=1}^n p(x_i | Pa(x_i)) \quad (1)$$

که (۱) نشان‌دهنده تجزیه توزیع توأم است. روابط وابستگی / استقلالی که این تجزیه را ممکن می‌کنند به شکل گرافیکی در ساختار شبکه بیزی کد می‌شوند. به بیان دیگر، وجود یا عدم وجود ارتباطات مستقیم بین جفت‌های متغیرها، وابستگی یا عدم وابستگی مستقیم بین متغیرها را نشان می‌دهند. نمونه‌ای از یک شبکه بیزی و روابط استقلال شرطی میان متغیرها را در شکل ۱ مشاهده می‌کنید.

مسئله یادگیری یک شبکه بیزی را می‌توان به این صورت توصیف کرد: یک مجموعه آموزشی $D = \{\vec{V}^1, \vec{V}^2, \dots, \vec{V}^m\}$ از نمونه‌هایی از $\vec{V}$ داده شده است. شبکه بیزی BN را به گونه‌ای بیاید که بهترین تطابق با داده‌های D را داشته باشد. این مسئله در درجه مسائل NP-Hard رده‌بندی می‌شود [۴] و لذا باید از روش‌های مکافهای آن را حل کرد.

رهیافت معمول برای حل این مسئله استفاده از یکتابع امتیازدهی f است که بر اساس داده‌های آموزشی می‌تواند هر یک از شبکه‌های ممکن را ارزیابی و امتیازدهی کند. بر اساس این امتیاز، جست و جو برای یافتن

چکیده: یکی از مسائل جالب در هوش مصنوعی ساخت شبکه بیزی بر اساس نمونه‌هایی از داده‌ها است؛ یعنی فرض کنید یک شبکه بیزی N روی مجموعه متغیرهای $\vec{V}$ مفروض است. هدف، ساخت یک شبکه بیزی - استخراج مجموعه‌ای از روابط علت/علوی - میان مجموعه متغیرها بر اساس نمونه‌هایی که از N استخراج شده و بدون در اختیار داشتن N است. از این مسئله در متون با عنوان یادگیری ساختاری شبکه بیزی یاد می‌شود. یکی از روش‌های مهم در یادگیری ساختاری شبکه‌های بیزی با استفاده از داده‌های نمونه، استفاده از معیارهای مبتنی بر امتیاز برای ارزیابی میزان پرازنده‌گی یک ساختار بیزی مفروض با داده‌های نمونه و جست و جو در میان ساختارهای ممکن است. جست و جو برای یافتن یک ساختار مناسب برای شبکه بیزی که بیشترین سازگاری را با نمونه‌ها داشته باشد غالباً از طریق جست و جو در فضای ساختارها با استفاده از تکنیک‌های جست و جوی استاندارد یا الهام‌گرفته از طبیعت نظیر تپه‌نوردی حریصانه، الگوریتم‌های ژنتیک، شبیه‌سازی حرارتی یا الگوریتم تبرید، بهینه‌سازی کلونی مورچه‌ها و نظایر آن صورت می‌گیرد.

در این مقاله یک روش جدید مبتنی بر آتاماتاهای یادگیر برای یادگیری ساختاری شبکه بیزی ارائه شده است. در این روش آتاماتاهای یادگیر به عنوان یک ابزار جستجوی تصادفی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از ویژگی‌های روش جدید پیشنهادی جستجوی همزمان در فضای جایگشت‌های ممکن از متغیرها (فضای ترتیب متغیرها) و فضای ساختارها (فضای DAGها) است. ضمن بررسی ریاضی الگوریتم پیشنهادی، روش جدید روی تعدادی از شبکه‌های نمونه مورد آزمایش قرار گرفته است.

کلیدوازه: یادگیری ساختار شبکه بیزی، آتاماتاهای یادگیر.

۱- مقدمه

یک شبکه بیزی - یا آن گونه که در ادبیات این حوزه مصطلح است، شبکه باور^۱ یا شبکه علی^۲ ابزاری برای بازنمایی دانش است که امكان مدیریت مؤثر ارتباطات وابستگی / استقلالی را میان متغیرهای تصادفی تشکیل‌دهنده دامنه مسئله‌ای که مدل‌کردن آن مددکردن آن مدد نظر است فراهم می‌کند [۱]. این نمایش از دو مؤلفه تشکیل شده است: ساختار و پارامترها. ساختار شبکه بیزی یک گراف جهت‌دار و فاقد دور ($G = (\vec{V}, E)$ است که در آن $\{x_1, x_2, \dots, x_n\} = \vec{V}$ مجموعه گره‌هایی است که متغیرهای سیستم را نشان می‌دهند و $E \subseteq (\vec{V} \times \vec{V})$ یک مجموعه از یال‌ها و

این مقاله در تاریخ ۱۰ اسفند ماه ۱۳۹۲ دریافت و در تاریخ ۱۲ آذر ماه ۱۳۹۳ بازنگری شد.

محمد رضا ملاخیلی میبدی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد میبد، گروه کامپیوتر، میبد، (email: mollakhalili@mabodaiu.ac.ir)

محمد رضا میبدی، آزمایشگاه محاسبات نرم، دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه صنعتی امیرکبیر، تهران، (email: mmeybodi@aut.ac.ir)

1. Belief Network

2. Causal Network

طبیعت [۱۱] مجدد تلاش‌هایی برای حل این مسئله صورت گرفته است [۱۲] تا [۱۸].

نگاه دیگری که به روش‌های پیشنهادی برای حل مسئله یادگیری ساختاری می‌توان داشت، به نحوه بررسی تناسب و برازنده‌گی ساختارهای گوناگون برمی‌گردد [۱]. در گروهی از این روش‌ها از آزمون‌های استقلال شرطی [۱۹] و در گروهی دیگر از روش‌های مبتنی بر امتیازدهی [۶] تا [۸] برای تعیین میزان برازنده‌گی یک ساختار با داده‌های نمونه استفاده شده و در برخی نیز ترکیبی از هر دو مورد استفاده قرار گرفته است [۲۰]. از منظری دیگر می‌توان الگوریتم‌های مورد استفاده برای یادگیری ساختار یک شبکه بیزی را به دو گروه تقسیم کرد. گروهی که در فضای DAG‌های مختلف ممکن به جست و جو می‌پردازند [۹] و [۱۸] و [۲۱] و گروهی دیگر که در میان ترتیب‌های مختلف متغیرها به جستجوی بهترین ساختار می‌پردازند [۲۲] تا [۲۴]. گروه دوم الگوریتم‌ها در مقایسه با گروه اول فضای جست و جوی محدود شده‌تری دارند و بنابراین اگر یک ترتیب کلی از متغیرها مفروض باشد، پیدا کردن بهترین ساختار به مسئله انتخاب بهترین والدها برای هر گره تقلیل می‌یابد. اما اگر ترتیب شناخته شده نباشد می‌توانیم به جای جست و جو روی DAG‌های مختلف، روی مرتب‌سازی‌های مختلف جست و جو را انجام دهیم.

برخی از نویسندهان نشان داده‌اند که جست و جو در فضای جایگشت‌های متغیرها از جست و جو در فضای ساختارها مناسب‌تر و الگوریتم به دست آمده کارآمدتر و دقیق‌تر است [۲۴] و [۲۵].

۱-۲ جست و جو در فضای جایگشت‌ها

یک شبکه بیزی $G = (\vec{V}, E)$ را می‌توان با بردارهای $G = (\vec{G}_1, \vec{G}_2, \dots, \vec{G}_n)$ از مجموعه والدهای هر یک از رئوس متناظر با مجموعه متغیرهای $\{x_1, x_2, \dots, x_n\}$ توصیف کرد. به عبارت دیگر $\vec{G}_i$ زیرمجموعه‌ای از $\vec{V}$ است که یال‌هایی از آنها به سمت x_i وجود دارد. به عنوان مثال شبکه $G = (\{4\}, \{1, 3, 2\}, \{1\})$ با $Ord = \{4, 1, 3, 2\}$ را در نظر می‌گیرید. نامین عنصر در یک ترتیب را با Ord_i نمایش می‌دهیم. مثلاً در ترتیب مشخص شده $Ord_i = 1$ است.

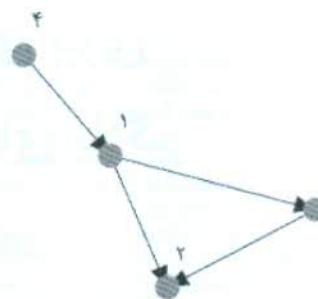
تعریف ۱ (سازگاری شبکه بیزی با یک ترتیب): یک شبکه بیزی $G = (\vec{G}_1, \vec{G}_2, \dots, \vec{G}_n)$ را با ترتیب Ord سازگار گویند هر گاه

$$\forall i, \vec{G}_i \subseteq \bigcup_{j=1}^{i-1} Ord_j \quad (4)$$

بر اساس این تعریف زمانی که تمام والدهای یک گره در ترتیب Ord قبل از آن گره قرار گیرند شبکه را با ترتیب مفروض سازگار گویند. به عنوان مثال شبکه $G = (\{4\}, \{1, 3, 2\}, \{1\})$ در شکل ۲ با ترتیب $\{4, 1, 3, 2\}$ سازگار است.

در هر DAG حداقل یک گره فاقد یال خروجی وجود دارد، گرهای که والد هیچ گره دیگری نیست و این گره‌ها را Sink شبکه گویند. وجود Sink‌ها ناشی از فاقد دور بودن DAG است. هر مسیر جفت‌دار در DAG باقی‌ست طول محدودی داشته باشد و پایان یک مسیر با حداقل طول به یک Sink ختم می‌شود.

در [۲۶] یک رهیافت مبتنی بر جست و جوی بهترین ترتیب برای شبکه‌های بیزی با تعداد متغیرهای کم پیشنهاد شده است. این روش،

شکل ۲: نمونه‌ای از یک DAG سازگار با ترتیب $\{4, 1, 3, 2\}$ و متناظر با شبکه $G = (\{4\}, \{1, 3\}, \{1\}, \{\})$.

بهترین شبکه صورت می‌گیرد. معیارهای امتیازدهی متعددی اعم از بیزی و غیر بیزی در متون پیشنهاد شده و قابل استفاده است [۵] تا [۸]. مهم‌ترین ویژگی مورد انتظار از یک ساختار f تجزیه‌پذیری^۱ آن در شرایط وجود داده‌های کامل است، یعنیتابع امتیازدهی می‌تواند به صورت زیر تجزیه شود

$$f(G : D) = \sum_{i=1}^n f(x_i, Pa(x_i) : N_{x_i, Pa(x_i)}) \quad (2)$$

که آماره متغیر x_i و $Pa(x_i)$ در داده‌های D است. به عبارت دیگر تعداد نمونه‌هایی از D که با x_i و $Pa(x_i)$ مطابقت دارند. تجزیه‌پذیری این معیار از نقطه نظر الگوریتم‌های جست و جو و یادگیری فوق العاده با اهمیت است. یک پروسه جست و جوی محلی که یک یال را در هر گام تغییر می‌دهد (مثلًا یالی را به مجموعه یال‌های یک شبکه موجود می‌افزاید یا آن را حذف می‌کند) بایستی بتواند به گونه‌ای مؤثر میزان تغییرات پیدا شده ناشی از این تغییر را ارزیابی کند که تنها در صورت تجزیه‌پذیری تابع امتیازدهی امکان‌پذیر است.

ادامه این مقاله به این صورت سازمان‌دهی شده است: در بخش ۲ به بررسی مفصل پیشینه موضع پرداخته‌ایم. بخش ۳ به توضیح کوتاهی درباره آتماتای یادگیر اختصاص داده شده است. در بخش ۴ روش جدید پیشنهادی تشریح شده و بخش ۵ به بررسی همگرایی روش جدید پیشنهادی اختصاص یافته است. در بخش ۶ به بررسی تجربی الگوریتم جدید پیشنهادی پرداخته‌ایم و در نهایت بخش ۷ به نتیجه‌گیری و پیشنهادهایی برای کارهای آتی اختصاص یافته است.

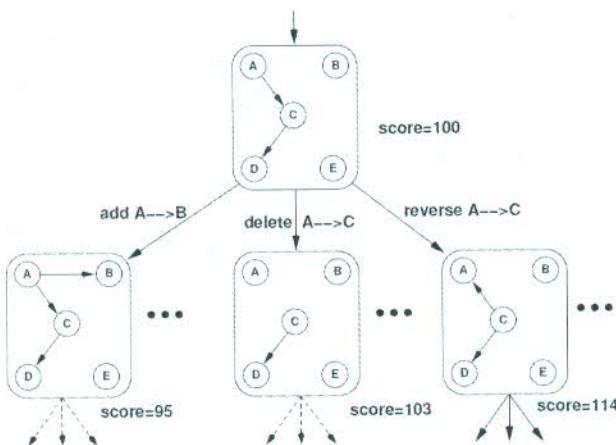
۲- بررسی کارهای صورت گرفته

ثابت شده است که $r(n)$ ، تعداد ساختارهای مختلف برای یک شبکه بیزی با n گره از طریق رابطه بازگشته (۳) قابل محاسبه است [۹]

$$r(n) = \sum_{k=1}^n (-1)^{k+1} \frac{n!}{(n-k)! k!} r(n-k) = n^{r(n)} \quad (3)$$

بدیهی است جست و جو برای یافتن جواب در چنین فضای جواب بزرگی ناممکن است. بنابراین بایستی از روش‌های مکافله‌ای برای جست و جو و یافتن یک بهترین جواب یا نزدیک‌ترین جواب بهره گرفت.

الگوریتم‌های متعددی که برای حل مسئله یادگیری ساختاری شبکه بیزی پیشنهاد شده را می‌توان از منظرهای گوناگون دسته‌بندی کرد. از نظر زمانی بخش عمده‌ای از تلاش‌های صورت گرفته برای حل این مسئله به دو دهه پیش برمی‌گردد که با دیدگاه آماری به حل مسئله نگاه شده است [۶]، [۸] و [۱۰]. با پیداکردن روش‌های بهینه‌سازی الگوریتم‌های از

شکل ۴: فرایند جست و جوی مورد استفاده توسط الگوریتم جست و جوی تپه‌نوردی [۲۸] (صفحه ۱۹، شکل ۲ و ۳).

امتیازات هر گراف را در این همسایگی محاسبه می‌کند. سپس گرافی در همسایگی را که بیشینه امتیاز را کسب کند به عنوان گراف بعدی برای جست و جوی مرحله بعد انتخاب می‌کند.

در شبکه‌های بیزی مجموعه همسایگی را می‌توان مجموعه گراف‌هایی تعریف کرد که با گراف فعلی در کم یا زیادشدن یک یال یا تعییر جهت یک یال تفاوت دارند (شکل ۴). ما در بخش شیوه‌سازی‌ها از نسخه‌هایی از این الگوریتم به نامهای GS₁, GS₂, HC¹ استفاده خواهیم کرد [۲۷] که شمای کلی الگوریتم در شکل ۳ نشان داده شده است.

۴-۴ الگوریتم B

الگوریتم B یک روش ساخت شبکه بیزی به شیوه مکافهه‌ای حریصانه است [۹] که این روش با یک DAG خالی شروع می‌کند (یک شبکه فاقد یال). در هر گام یالی که بتواند بیشترین افزایش را در معیار امتیاز f ایجاد کند و موجب ایجاد حلقه در گراف نشود را به ساختار می‌افزاید. این الگوریتم تا زمانی که افزودن یک یال معتبر موجب افزایش در امتیاز نشود ادامه می‌یابد. این الگوریتم در زمرة الگوریتم‌هایی است که فضای ساختارها را برای یافتن ساختار بهینه جست و جو می‌کنند.

در این الگوریتم $A[i, j]$ یک ماتریس مجاورت است که مقادیر مختلف $(A[i, j] = f(x_i, Pa(x_i)) - f(x_i, Pa(x_i) \cup \{x_j\})$ می‌شوند. در هر گام بعد از افزودن یال معتبر $x_i \rightarrow x_j$ الگوریتم، یال‌هایی که افزودن آنها منع است را از لیست یال‌ها حذف می‌کند و سپس با توجه به این که $f(x_i, Pa(x_i))$ تغییر کرده است، مقدار جدید $A[i, k]$ را برای تمامی یال‌های معتبر x_k محاسبه می‌کند. پیچیدگی این به روز رسانی $O(n^3)$ است. شبهه کد این روش در شکل ۵ نشان داده شده است.

در [۹] ترکیبی از الگوریتم B و روش بهینه‌سازی کلونی مورچه‌ها برای انجام جست و جو در فضای ساختارهای شبکه بیزی ارائه شده است. در الگوریتم پیشنهادی مسأله به شکل DAG‌هایی با n گره مدل شده است. حالت DAG یک G_{ij} با گره‌های $\tilde{V} \in \tilde{V}$ و دقیقاً h یال است. مورچه به شکل تراویدی جواب را با شروع از یک گراف خالی G_{ij} می‌سازد. این کار با افزودن یال $x_i \rightarrow x_j$ به حالت فعلی G_{ij} به دست می‌آید.

ورودی: مجموعه داده‌های D
خروجی: DAG مجاور با شبکه بیزی

```

 $E \leftarrow \emptyset$  ;
 $T \leftarrow ProbabilityTables(E, D)$  ;
 $B \leftarrow (u, E, T)$  ;
 $Score \leftarrow -\infty$  ;
repeat
   $maxScore \leftarrow Score$  ;
  foreach attribute pair  $(X, Y)$ 
    foreach  $E' \subset \{E \cup \{X \rightarrow Y\}, E - \{X \rightarrow Y\}\}$ ,  $E - \{X \rightarrow Y\} \cup \{Y \rightarrow X\}$  do
       $T' \leftarrow ProbabilityTables(E', D)$ 
       $B' \leftarrow (u, E', T')$  ;
       $newScore \leftarrow Score(B', D)$  ;
      if  $newScore > Score$ 
         $B \leftarrow B'$  ;
         $Score \leftarrow newScore$  ;
      end if
    end for
  end for
until ( $Score \leq maxScore$ )

```

شکل ۳: الگوریتم جست و جوی تپه‌نوردی Hill Climbing

ورودی: مجموعه داده‌ای D و n : تعداد متغیرها
خروجی: ماتریس مجاورت DAG مجاور با شبکه بیزی در قالب ماتریس $A_{n \times n}$

```

repeat
  Select two indexes  $(i, j)$  such that  $(i, j) = \arg \max_{i, j} A[i, j]$  ;
  if  $A[i, j] > 0$ 
     $Pa(x_i) = Pa(x_i) \cup \{x_j\}$  ;
  end If
   $A[i, j] = -\infty$  ;
  forall  $x_a \in \text{Ancestors}(x_j) \cup \{x_j\}$  and
     $x_b \in \text{Descendants}(x_i) \cup \{x_i\}$ 
     $A[a, b] = -\infty$  ;
  end for
  for  $k \leftarrow 1:n$ 
    if  $A[i, k] > -\infty$ 
       $A[i, k] = f(x_i, Pa(x_i) \cup \{x_k\}) - f(x_i, Pa(x_i))$  ;
    end if
  end for
  until

```

شکل ۴: الگوریتم B.

جست و جو را در میان تمام ترتیب‌های ممکن و تمام مجموعه والدهای ممکن برای یک متغیر انجام می‌دهد.

۲-۲ جست و جو در فضای ساختارها

رهیافت اصلی که برای حل مسأله یافتن ساختار شبکه بیزی بر اساس داده‌ها وجود دارد، جست و جو در فضای گراف‌های جهت‌دار فاقد دور (DAG) ممکن میان متغیرها است. با توجه به بزرگی چین فضایی از جواب‌ها، هیوریستیک‌هایی برای بهینه‌کردن فرایند جست و جو لازم است. در ادامه به برخی از تلاش‌هایی که در این زمینه صورت گرفته است اشاره خواهیم کرد.

۳-۲ جست و جو حریصانه

جست و جو حریصانه مشهورترین هیوریستیک بهینه‌سازی است که با یک گراف اولیه شروع می‌کند. بر اساس یک همسایگی تعریف شده

ورودی: D مجموعه نمونه‌ها، n : تعداد متغیرها، u حداکثر تعداد والدی یک

گره و Ord یک ترتیب از متغیرها

خروجی: ماتریس مجاورت DAG متناظر با شبکه بیزی در قالب بردار که Parents لیست والدی هر گره را مشخص می‌کند.

for $i \leftarrow 1:n$

$\pi_i \leftarrow \phi$;

(π_i والدی گره i را نشان می‌دهد)

$P_{old} = f_{K2}(x_i, \pi_i);$ (π_i مطابق با)

$OKToProceed \leftarrow true$;

while $OKToProceed$ and $|\pi_i| < u$

Let z be the node in $Pred(x_i) - \pi_i$ that maximizes $f_{K2}(i, \pi_i \cup \{z\})$;

$$z = \arg \max_{z \in Pred(x_i) - \pi_i} f_{K2}(x_i, \pi_i \cup \{z\});$$

$$P_{new} = f_{K2}(x_i, \pi_i \cup \{z\});$$

if $P_{new} > P_{old}$

$$P_{old} \leftarrow P_{new};$$

$$\pi_i \leftarrow \pi_i \cup \{z\};$$

else

$OKToProceed \leftarrow false$;

end if

end while

Parents $(x_i) \leftarrow \pi_i$;

end for

شکل ۷: الگوریتم K2

که r_i تعداد مقادیر مختلف ممکن متغیر x_i ، N_{ijk} تعداد پیکربندی‌های (نمونه‌های) مختلف برای متغیرها در $Pa(x_i)$ ، $Pa(x_i)$ تعداد نمونه‌ها در D که متغیر x_i در آن k امین مقدار را دارد و $Pa(x_i)$ در زامین

$$\text{پیکربندی اش قرار گرفته و } N_{ij} = \sum_{k=1}^{r_i} N_{ijk} \text{ است.}$$

فرض کنید $P(G)$ یک توزیع یکنواخت داشته باشد. با محاسبه $\log(P(G, D))$ به جای $P(G, D)$ داریم

$$f_{K1}(G, D) = \sum_{i=1}^n f_{K1}(x_i, Pa(x_i); N_{x_i, Pa(x_i)}) \quad (6)$$

که در آن

$$f_{K1}(x_i, Pa(x_i); N_{x_i, Pa(x_i)}) = \sum_{j=1}^{q_i} \left(\log \frac{(r_i - 1)!}{(N_{ij} + r_i - 1)!} + \sum_{k=1}^n \log(N_{ijk} !) \right) \quad (7)$$

شبیه کد K2 را در الگوریتم شکل ۷ مشاهده می‌کنید.

۶-۲ جست و جوی حریصانه در فضای هم‌ارز مارکوف

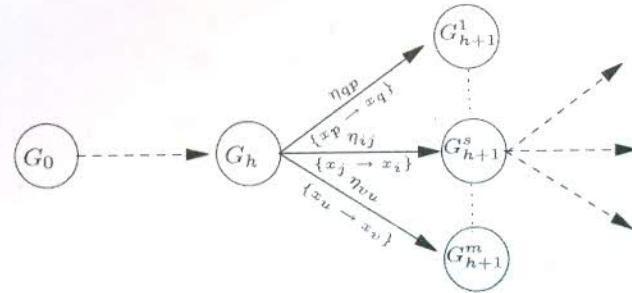
کارهای جدیدتری که در حوزه یادگیری ساختار شبکه بیزی از طریق جست و جو در فضای ساختارها صورت گرفته است، علاقه‌مندی به جست و جو در فضای هم‌ارزی مارکوف را نشان می‌دهند.

تعریف ۲: دو DAG را هم‌ارز گوییم اگر مجموعه وابستگی / استقلال شرطی یکسانی داشته باشند. به عنوان مثال اگر X به شرط Y از Z مستقل باشد ($X \perp Z | Y$) در این صورت

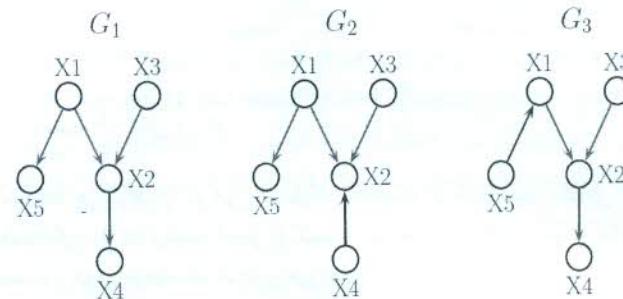
$$P(X, Y, Z) = P(X)P(Y|X)P(Z|Y) = \\ P(X|Y)P(Y)P(Z|Y) = P(X|B)P(Y|Z)P(Z)$$

در شکل ۸ سه نمونه DAG مشاهده می‌کنید که دو تای آنها با یکدیگر هم‌ارز هستند.

در شکل ۹ مشاهده می‌کنید که می‌توان با حذف چهت برخی یال‌ها DAG را به صورتی بدون ابهام به شکل غیر جهت‌دار نشان داد.

شکل ۶: نسخه تصادفی الگوریتم B بر اساس بهینه‌سازی کلونی مورچه [۹].

شکل ۷: های G1 و G3 هم‌ارز مارکوفی هستند اما با G2 هم‌ارز نیستند [۲۹] (صفحه ۹۱۵، شکل ۲۶.۵).

یعنی $\{x_j \rightarrow x_i\} = G_h \cup \{x_j \rightarrow x_{h+1}\}$. جواب نهایی حالت G_h است که در آن مورچه فاز ساخت را متوقف می‌کند. هیوریستیک انتخاب شده در راستای افزودن یالی است که بیشترین افزایش را در معیار f ایجاد می‌کند و بنابراین

$$\eta_{ij} = f(x_i, Pa(x_i) \cup \{x_j\}) - f(x_i, Pa(x_i)) \quad (5)$$

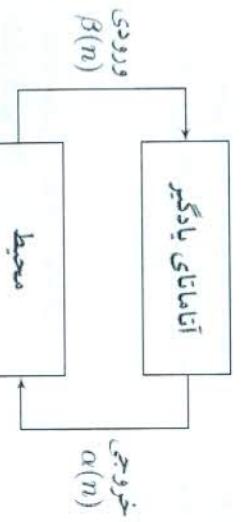
انتخاب می‌شود. فرمون‌ها با ماتریس τ مدل می‌شوند که τ_{ij} سطح فرمون موجود روی یال از j به i را ذخیره می‌کند. اگر τ_{ij} سطح فرمون یال $x_j \rightarrow x_i$ و G^+ بیشترین گراف یافته شده باشد مقدار فرمون بر اساس رابطه $\tau_{ij} \leftarrow (1 - \rho)\tau_{ij} + \rho\Delta\tau_{ij}$ به روز رسانی می‌شود و در آن $\Delta\tau_{ij} = \tau_{ij} = 1/f(G^+, D)$ است اگر $x_j \rightarrow x_i \notin G^+$ و $\Delta\tau_{ij} = 1/f(G^+, D)$ است اگر $x_j \rightarrow x_i \in G^+$ باشد (شکل ۶ را ملاحظه کنید).

کمان بعدی که بایستی به گراف G اضافه شود به شیوه‌ای مشابه با الگوریتم B انتخاب می‌شود با این تفاوت که تصمیم‌گیری به شکل تصادفی انجام می‌گیرد و یال با بیشترین τ_{ij}^{β} انتخاب شده و به ساختار شبکه اضافه می‌شود. در [۲۴] از الگوریتم‌های ژنتیک به عنوان ابزاری برای تولید جایگشت‌ها و جست و جو در ساختارهای شبکه استفاده شده است.

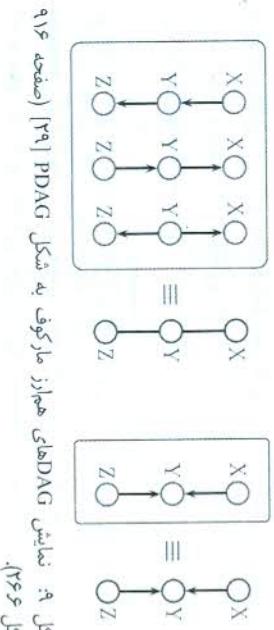
۶-۵ الگوریتم K2

ایده اصلی الگوریتم K2 بیشینه کردن احتمال ساختار بر اساس داده‌های موجود است. الگوریتم K2 احتمالاً یکی از بهترین الگوریتم‌هایی است که تاکنون برای یادگیری ساختار شبکه‌های بیزی ابداع شده است. این الگوریتم از یک معیار امتیازدهی بیزی استفاده می‌کند که توزیع احتمال توانم یک شبکه بیزی G و مجموعه نمونه داده‌های D را اندازه می‌گیرد. جزئیات مفصل این الگوریتم در [۶] ارائه شده است. این معیار با کمک رابطه زیر تعریف می‌شود

$$P(G, D) = P(G) \prod_{i=1}^n \prod_{j=a}^{q_i} \frac{(r_i - 1)!}{(N_{ij} + r_i - 1)!} \prod_{k=1}^n N_{ijk} !$$

شکل ۱۰: آناتامی یادگیر و محیط.

شکل ۹: نمایش DAG های هم‌ارز مارکوف به شکل ۴۹ [۲۹] PDAG (صفحه ۹۱۶).

تعریف ۳: یک کمان را معمکوس پذیر گویند اگر معکوس کردن آن منجر به ایجاد گرافی هم‌ارز با گراف اولیه شود. فضای PDAG های کامل و CPDAG های گراف‌های پایه به عنوان مجموعه تمام گراف‌های فاقد این فضای با امتیازهای هم‌ارز نسبت به جست و جو در فضای DAG ها است. این مفهوم توسعه [۳۱] و [۳۲] در روش‌های جست و جوی پیشرفت است. این توسعه در [۳۳] یک روش جست و جوی ساختاری پیشنهاد شده است. توسعه در یک روش جست و جوی هم‌ارز حرسانی (GES) پیشنهاد داده که از CPDAG های هم‌ارز حرسانی (GES) پیشنهاد داده که برای نمایش کلاس‌های هم‌ارزی هارکوف استفاده کرد است. این روش در دو مرحله عمل می‌کند: مرحله اول با یک گراف خالی شروع می‌شود و افزون کردنها به آن لغزش می‌شود. افزون کردنها تا زمانی که موجب به وجود آمیزش شود ادامه پیدا می‌کند. در مرحله دوم سعی می‌کند کمان‌های نامرتبط را حذف کند.

$$\begin{aligned} p_j(k+1) &= \begin{cases} (1-a)p_j(k) + a, & j=i \\ (1-a)p_j(k), & \forall j \neq i \end{cases} & (9) \\ (1-b)p_j(k), & j=i \\ (1-b)p_j(k) + \frac{b}{r-1}, & \forall j \neq i & (10) \end{aligned}$$

(ربطه) (۹) زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که عمل α_i منجر به دریافت پاشش باشد و (۱۰) زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که این عمل به دریافت جریمه از محیط منجر شود. در (۹) و (۱۰) اگر $a = b$ باشد روابط یادگیری خطی را گویند، اگر $a \gg b$ باشد آن را $L_{R \rightarrow P}$ و اگر $b = ۰$ باشد آن را $L_{R \rightarrow I}$ می‌نامند.

۳-۱ آناتامی یادگیر با مجموعه اقدام‌های متغیر

آناتامی یادگیر تصادفی یک واحد تضمیم گیرنده تطبیقی است که فرایند یادگیری در آن از طریق تعاملش با محیط صورت می‌گیرد. آناتامی یادگیر، مجموعه‌ای از اقدام‌های قابل انجام دارد و این اقدام‌ها به تصادف و بر اساس یک بردار توزیع احتمال، انتخاب شده و به عنوان ورودی به محیط اعمال می‌شوند. همچنین اقدام انجام شده را به کمک یک سیگال تقریبی باخودی مورد ارزیابی قرار می‌دهد. آناتامی یادگیر بر اساس سیگال باخودی حاصل، بردار توزیع احتمال انتخاب اقدامها را به روز رسانی می‌کند. هدف آناتامی، پیدا کردن اقدام بهینه در میان مجموعه اقدام‌های قابل انجام است، اقدامی که بیشترین پاشش را از محیط دریافت کند.

رابطه آناتامی تصادفی با محیط در شکل ۱۰ نشان داده شده است. از این مجموعه به همراه الگوریتم یادگیری تحت عنوان آناتامی یادگیر تصادفی نام بده می‌شود. به این ترتیب آناتامی یادگیر تصادفی را که از این به بعد مجموعه آناتامی، غالباً توسعه شرایط بیرونی تحمیل می‌شود. می‌توان این فرض کرد که این زیرمجموعه از اقدام‌های آناتامی را که از این به بعد مجموعه آناتامی فعال آناتامی نامیده می‌شود، توسعه یک عامل بیرونی و با توزع احتمال انتخاب زیرمجموعه $A(k)$ از میان مجموعه اقدام‌های قابل انجام توسعه آناتامی، تصادفی نام بده می‌شود. به این ترتیب آناتامی یادگیر تصادفی را می‌توان با چهار تابعی (۸) تعریف کرد

$$SLA = \{\alpha, \beta, p, T, c\} \quad (8)$$

که در این ربطه $\{\alpha, \alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_m\}$ مجموعه اقدام‌های آناتامی، مجموعه ورودی‌های محیط و $\{\beta, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_m\}$ مجموعه خروجی‌های محیط را نشان می‌دهد. $T = \varphi$ بردار احتمال اقدام‌های آناتامی، $p = \{p_1, p_2, \dots, p_r\}$ الگوریتم یادگیری و $c = \{c_1, c_2, \dots, c_r\}$ مجموعه احتمالات جریمه و معرف محیط است.

این قواعد تابعی از سطح فعالیت فعلی هر آتماتا و سطح فعالیت آتماتاهای مجاور است و بسته به مسئله‌ای که eDLA برای حل آن به کار گرفته می‌شود، می‌تواند متغیر باشد.

$S = \{s_1, s_2, \dots, s_n\}$ وضعیت آغازین سیستم نامیده می‌شود
 $F = \{S^F | S^F = (s_1^F, s_2^F, \dots, s_n^F)\}$ مجموعه شرایط پایانی است.
 مجموعه F شرایطی را بر حسب سطح فعالیت آتماتاهای مشخص می‌کند که در صورت تحقق حداقل یکی از آنها سیستم به وضعیت پایانی منتقل می‌شود. F حداقل یک عضو بدیهی دارد که در آن سطح فعالیت تمام آتماتاهای off است.

C یکتابع خاص است که بر اساس سطح فعلی فعالیت آتماتاهای و مسئله‌ای که eDLA برای حل آن طراحی شده است، آتماتای را از میان مجموعه آتماتاهای موجود در eDLA انتخاب می‌کند. C را تابع آتش^۱ می‌نامیم.

هر آتماتای یادگیر در eDLA متناسب با درجه‌اش در گراف ارتباطی (در حالتی که گراف ارتباطی G فاقد جهت باشد) و یا درجه خروجی اش در گراف ارتباطی (در حالتی که گراف ارتباطی G جهت‌دار باشد) اقدام برای انجام دادن دارد.

نحوه انجام کار eDLA به این صورت است که eDLA از وضعیت S آغاز کرده و بر اساس مجموعه قواعد P نسبت به تغییر سطح فعلی بودن آتماتاهای اقدام می‌کند. تغییر سطح فعلی بودن آتماتاهای تا زمان حل کامل مسئله ادامه پیدا می‌کند. در هر زمان آتماتایی که در سطح فعالیت Fire قرار دارد، اقدامی را انتخاب کرده و آن را به محیط اعمال می‌کند. ضمن این که بر اساس قواعد ارتباطی، مجموعه‌ای از آتماتاهای مجاور با آتماتای Fire که در پایین ترین سطح فعلی بودن (Passive) قرار دارند، ارتقای سطح می‌یابند (به سطح Active). هر آتماتا پس از Fire شدن و انجام اقدام به وضعیت Off تغییر وضعیت می‌دهد. انتخاب آتماتای Fire از میان مجموعه آتماتاهای Active صورت می‌گیرد و غالباً به صورت تصادفی انجام می‌شود.

از eDLA تا کنون برای حل برخی مسایل استفاده شده است. نویسنده در [۳۵] مسئله یادگیری پارامتری شبکه‌های بیزی به کمک آتماتای یادگیر توزیع شده توسعه یافته مورد بررسی قرار گرفته است. در [۳۸] روشی مبتنی بر آتماتای یادگیر برای حل مسئله بهینه‌سازی جایگشت ارائه شده است. در [۳۹] از روش پیشنهادی در [۳۸] برای حل مسئله درخت پوشای کمینه تصادفی استفاده شده است. در [۴۰] نویسنده از eDLA برای نمونه‌گیری در شبکه‌های اجتماعی استفاده کرده است. در [۴۱] ساختار eDLA برای حل مسایل یافتن زیرگراف بهینه در گراف‌های تصادفی به صورت عام مورد بررسی و عملکرد آن به صورت دقیق مورد ارزیابی قرار گرفته است.

۴- الگوریتم پیشنهادی

الگوریتم پیشنهادی که در این بخش ارائه می‌شود به جای جست و جو در فضای DAG‌ها به جست و جو در فضای جایگشت‌ها پرداخته و از روش امتیازدهی K2 برای ارزیابی جایگشت ایجاد شده در هر مرحله استفاده می‌کند. همان‌گونه که قبلًا مذکور شدیم، فضای جایگشت‌ها نسبت به فضای DAG‌ها محدودتر است. علاوه بر این انتخاب معیار K2 در این مقاله به دلیل کاهش سربار محاسباتی از طریق ذخیره کردن نتایج جزئی میانی (Cahce) و کاهش سربار محاسباتی روش پیشنهادی

(احتمال انتخاب عمل از میان مجموعه اقدام‌های فعال، به شرط آن که مجموعه اقدام‌های فعال آتماتا برابر با $A(k)$ در این صورت باشد) در این صورت

$$\hat{p}_i(k) = \frac{p_i(k)}{K(k)} \quad (14)$$

در (۱۴) $K(k)$ مجموع احتمالات تمام اقدام‌های فعال (اقدام‌های عضو $A(k)$) است و داریم

$$K(k) = \sum_{\alpha_i \in A(k)} p_i(k) \quad (15)$$

که در آن

$$p_i(k) = \text{Prob}[\alpha(k) = \alpha_i] \quad (16)$$

احتمال انتخاب اقدام α_i در میان مجموعه تمام اقدام‌های آتماتا (اعم از این که فعال باشد یا نباشد) است. بدین ترتیب نحوه انتخاب اقدام توسط آتماتا یا مجموعه اقدام متغیر بدین صورت است که فرض کنید آتماتا مجموعه اقدام‌های فعال $A(k)$ را داشته باشد. خوبی نرمال کننده $K(k) = \sum_{\alpha_i \in A(k)} p_i(k)$ برای این مجموعه از اقدام‌های فعال محاسبه شده و بردار احتمال انتخاب اقدام‌های آتماتا مطابق با رابطه بالا نرمال‌سازی می‌شود (به گونه‌ای که مجموع احتمال انتخاب اقدام‌های فعال همچنان ۱ باشد). پس از این آتماتا بر اساس بردار جدید $\hat{p}(k)$ یکی از اقدام‌های (فعال) خود را انتخاب کرده و به محیط اعمال می‌کند. در مرحله به روز رسانی نیز بردار (k) مطابق با الگوریتم یادگیری مورد استفاده توسط آتماتا به روز رسانی می‌شود و سپس با استفاده مجدد از رابطه بالا بردار $p_i(k) = \hat{p}_i(k) \cdot K(k)$ به دست می‌آید.

نشان داده شده در صورتی که الگوریتم یادگیری مورد استفاده L_{R-1} باشد، این روش ویژگی‌های ϵ -optimality و absolute expediency را دارد [۳۴].

۲-۳ آتماتای یادگیر توزیع شده توسعه یافته

آتماتای یادگیر توزیع شده توسعه یافته شبکه‌ای است از آتماتاهای یادگیر مرتبط با هم که تحت نظارت مجموعه‌ای از قواعد ارتباطی که ناظر بر ترتیب و نحوه فعالیت آنهاست برای حل یک مسئله خاص با یکدیگر همکاری دارند [۳۵] تا [۳۷]. در آتماتای یادگیر توزیع شده توسعه یافته، هر آتماتا دارای یک سطح فعلی بودن است و زمان و نحوه تغییر سطح فعالیت آتماتاهای به تبعیت از شرایط مسئله، تغییر می‌کند. در آتماتای یادگیر توزیع شده توسعه یافته در هر زمان تنها یک آتماتا در سطحی قرار می‌گیرد که قادر به انجام اقدام و إعمال آن بر محیط است. به صورت فرمال می‌توان یک آتماتای یادگیر توزیع شده توسعه یافته را به صورت $eDLA = \{A, E, S, P, S', F, C\}$ تعریف کرد که در آن $E \subseteq A \times A$ مجموعه‌ای از آتماتاهای یادگیر است، $A = \{1, 2, \dots, n\}$ مجموعه ارتباطات سلسله مراتبی میان اعضاء A بوده و $G = (A, E)$ گراف ارتباطی نامیده می‌شود.

$S = \{s_1, s_2, \dots, s_n\}$ مجموعه‌ای از مقادیر موسوم به سطح فعالیت است که سطح فعلی بودن هر آتماتای متعلق به A را مشخص می‌کند. هر یک از s_i ‌ها می‌توانند یکی از مقادیر Off, Fire, Active, Passive, Of و Fi نمایش می‌دهیم. باشند که آنها را به ترتیب با Pa, Ac و Of ترتیب می‌نماییم. با این تفاوت که اگر آتماتا به سطح فعلی off بررسد، دیگر هرگز تغییر وضعیت نمی‌دهد اما در حالت Passive امکان تغییر وضعیت وجود دارد. P مجموعه‌ای محدود از قواعد حاکم بر سطح فعالیت آتماتاهای است.

وضعیت Active قرار می‌گیرند. آناتماتاها به ترتیب از ریشه Fire شده و با انجام اقدام، آناتماتای بعدی که بایستی Fire شود را معین می‌کنند. آناتماتاها از نوع تصادفی با تعداد اقدام متغیر هستند [۳۴]. با انجام یک اقدام توسط هر آناتماتا، سایر آناتماتاهایی که در وضعیت Active قرار دارند مجموعه اقدام‌های خود را به گونه‌ای تغییر می‌دهند که موجب ایجاد حلقه در جواب نهایی نشود. این کار با بلاک کردن اقدامی که موجب پیدایش حلقه خواهد شد صورت می‌گیرد.

محاسبه امتیاز جایگشت: با استفاده از جایگشت تعیین شده در مرحله قبل و داده‌ها نمونه موجود یک DAG سازگار با جایگشت بر اساس الگوریتم K2 ایجاد و امتیاز آن بر اساس (۶) و (۷) محاسبه می‌شود. از این مقدار برای تعیین پاداش یا جریمه اقدام‌های صورت گرفته توسط آناتماتاها استفاده می‌کند. این کار با مقایسه مقدار امتیاز با یک مقدار آنسته صورت می‌گیرد. مقدار آنسته بیشینه مقدار امتیاز DAG‌های قبلی را نشان می‌دهد.

ارزیابی اقدام انجام شده توسط eDLA: بر اساس مقایسه انجام شده در مرحله قبل کلیه آناتماتاهای eDLA جریمه یا پاداش داده می‌شوند. اگر امتیاز جایگشت ایجاد شده از مقدار آنسته بیشتر باشد، کلیه آناتماتاها پاداش داده می‌شوند و گرنه جریمه می‌شوند. الگوریتم جریمه یا پاداش می‌تواند یکی از الگوریتم‌های یادگیری خطی مورد بحث در بخش قبلی باشد.

به روز رسانی مقدار آنسته مقایسه و امداده سازی eDLA برای اجرای بعدی: مقدار آنسته به روز رسانی می‌شود. کلیه آناتماتاها دوباره به وضعیت Active برمی‌گردند و تمامی اقدام‌های بلاک شده در مراحل قبل به وضعیت قابل انجام برمی‌گردند. eDLA برای اجرای بعدی آماده می‌شود. چنان که ملاحظه می‌شود در این الگوریتم از ساختار K2 eDLA برای هدایت جایگشت‌ها به سمت بهترین جایگشت که بتواند معیار K2 را بیشینه کند استفاده می‌کنیم. شبکه کد روش جدید پیشنهادی در الگوریتم شکل ۱۱ ارائه شده است. نمونه‌ای از اجرا را نیز در شکل ۱۲ مشاهده می‌کنید.

۵- بررسی ریاضی روش پیشنهادی

در این قسمت به بررسی درستی عملکرد الگوریتم پیشنهادی در یافتن جایگشت بهینه‌ای که منجر به یک DAG سازگار با داده‌های نمونه با بیشینه امتیاز گردد می‌پردازیم. برای این منظور فرض کنید δ یک جایگشت باشد و d_i احتمال آن را نشان دهد که ساختار DAG القایی توسط این جایگشت بر اساس الگوریتم K2 بیشینه امتیاز را کسب کرده و توسط محیط پاداش داده شود. $c_i = 1 - d_i$ احتمال بهینه‌بودن ساختار القایی حاصل از جایگشت ایجاد شده توسط الگوریتم ۴ را نشان می‌دهد. ساختار کلی اثبات به این صورت است: در مرحله اول نشان می‌دهیم که احتمال انتخاب جایگشت بهینه (حاصل ضرب احتمال انتخاب اقدام‌ها منتظر با عناصر جایگشت و تشکیل دهنده مسیر همیلتونی در گراف eDLA) برای مقادیر به اندازه کافی بزرگ از تکرار الگوریتم یک زیرمارتینگل است. در مرحله دوم کران‌هایی برای این احتمال برقرار کرده و نشان می‌دهیم با انتخاب مقدار مناسب برای پارامتر نرخ یادگیری در الگوریتم L_{R-1} توسط هر یک از آناتماتاها در ساختار eDLA می‌توان این کران‌ها را به اندازه دلخواه به مقدار ۱ نزدیک کرد. روش استفاده شده در این بخش همان است که در [۴۱] مورد استفاده قرار گرفته است.

لم ۱: اگر (k, d_i, c_i) احتمالات مربوط به جریمه و تنبیه شدن جایگشت σ حاصل شده در k امین تکرار را نشان دهند و $q(k)$ بر اساس الگوریتم پیشنهادی ارائه شده تغییر کند، در این صورت امید ریاضی

```

وروعدی:  $D$ : مجموعه نمونه‌ها،  $n$ : تعداد متغیرها،  $u$ : حداکثر تعداد والدهای یک گره، آنسته‌های  $P_{TH}$  و  $K$  و
خروجی: ماتریس مجاور DAG متناظر با شبکه بیزی در قالب بردار Parents که لیست والدهای هر گره را مشخص می‌کند.

Construct  $G = (V, V \times V)$  with  $V = \{0, 1, 2, \dots, n\}$  ;
Construct an eDLA from graph  $G$  ;
 $k \leftarrow 0$ ,  $\Pi \leftarrow \phi$ ,  $TH_k \leftarrow -\infty$  ;
repeat
     $P \leftarrow \phi$ ;  $A \leftarrow V$ ;  $F \leftarrow \phi$ ;  $O \leftarrow \phi$ ;
    Let  $u$  denotes the position in permutation and initially set to 1;
    Select  $u = \{0\} \in A$  ;
     $F \leftarrow F \cup u$ ;  $A \leftarrow A - F$  ;
    while  $|\Pi| \leq n$ 
         $e = (u, \pi(u)) = \text{selectaction}(u)$  ;
         $\Pi \leftarrow \Pi \cup \pi(u)$  ;
        All LA in A prunes its action-set
         $O \leftarrow O \cup F$ ;  $F \leftarrow \phi$ ;  $u \leftarrow \pi(u)$  ;
         $F \leftarrow F \cup u$  ;
    end while
    if  $|\Pi| = n$  then
        if  $K2(D, n, u, \Pi) > TH_k$  then
            Reward all  $LA \in O$  ;
        else
            penalize all  $LA \in O$  ;
        end if
         $TH_k = \max(TH_k, K2(D, n, u, \Pi))$  ;
    else
        Do nothing;
    end if
     $k \leftarrow k + 1$  ;
     $q_\pi = Pr(\Pi) = \prod_{\pi(u) \in \Pi} p_{\pi(u)}^*$  ;
    Enable all disables actions of  $LA \in O$  ;
until  $(q_\pi > P_{TH} \vee k > K)$ 

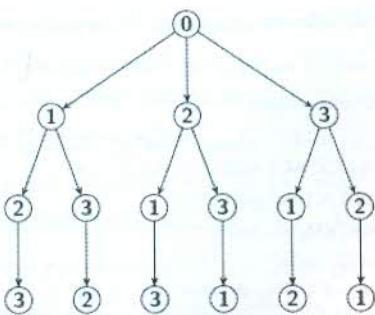
```

شکل ۱۱: الگوریتم پیشنهادی مبتنی بر eDLA برای یادگیری ساختار شبکه بیزی.

صورت گرفته است. جست و جو در فضای جایگشت‌ها با نگاشت یک جایگشت به یک مسیر همیلتونی در یک گراف کامل صورت می‌گیرد. برای این کار از روش پیشنهادی در [۳۸] و [۴۱] استفاده شده است. برای این منظور یک گراف کامل فاقد جهت با تعداد $n+1$ رأس (یک رأس پیشتر از تعداد متغیرها) به عنوان گراف ارتباطی eDLA ایجاد می‌شود. هر یک از رئوس گراف ایجاد شده متناظر با یکی از متغیرها و یک رأس به عنوان ریشه است. هر یال $e_{i,j}$ که رئوس i و j را در گراف به یکدیگر متصل می‌کند متناظر با اقدام α_i از آناتماتای LA_j یا اقدام α_j از آناتماتای LA_i است. در هر بار اجرا، eDLA از آناتماتای متناظر با رأس ریشه شروع کرده و بر اساس بردار احتمال انتخاب اقدام‌ها، آن اقدام را انجام می‌دهد. این کار باعث تغییر وضعیت یکی از آناتماتاهای Fire واقع شده در سمت دیگر یال متناظر با اقدام انجام شده به وضعیت Fire می‌شود. Fire شدن آناتماتاها تا زمانی که کلیه آناتماتاها Fire شوند ادامه پیدا می‌کند. با پایان این پروسه یک جایگشت (ترتیب) از متغیرها به دست می‌آید. بر اساس جایگشت ایجاد شده بهترین DAG بر اساس معیار K2 ایجاد می‌شود. مقدار K2 متناظر با جایگشت ایجاد شده به عنوان معیاری برای ارزیابی اقدام‌های صورت گرفته توسط آناتماتاها استفاده می‌شود.

به صورت خلاصه می‌توان یک دور اجرای الگوریتم را متشکل از گام‌های زیر دانست:

تشکیل یک جایگشت توسط eDLA: در ابتدای کار تمامی آناتماتاها در

شکل ۱۳: درخت جایگشت‌های روی سه عنصر با شماره‌های ۱ و ۲ و ۳.

جدول ۱: نحوه تعریف احتمال انتخاب هر جایگشت برای جایگشت روی سه عنصر.

جایگشت	احتمال
$\sigma_i = (1, 2, 3)$	$q_i(k) = p_i^r(k)p_i^l(k)$
$\sigma_r = (1, 3, 2)$	$q_r(k) = p_i^r(k)p_r^l(k)$
$\sigma_l = (2, 1, 3)$	$q_l(k) = p_i^r(k)p_l^r(k)$
$\sigma_t = (2, 3, 1)$	$q_t(k) = p_i^r(k)p_t^r(k)$
$\sigma_d = (3, 1, 2)$	$q_d(k) = p_i^r(k)p_d^r(k)$
$\sigma_s = (3, 2, 1)$	$q_s(k) = p_i^r(k)p_s^r(k)$

$$p_i^r \uparrow p_r^r \downarrow = \{p_i^r(1-a) + a\} \{p_r^r(1 - \frac{a}{p_i^r(1-a) + a})\} = \quad (21)$$

$$\{p_i^r(1-a) + a\} p_r^r - a p_r^r = p_i^r p_r^r (1-a) = q_r(1-a)$$

و

$$p_i^r \uparrow p_r^r \uparrow = \{p_i^r(1-a) + a\} \times \\ \{p_r^r(1 - \frac{a}{p_i^r(1-a) + a}) + \frac{a}{p_i^r(1-a) + a}\} = \quad (22)$$

$$\{p_i^r(1-a) + a\} p_r^r - a p_r^r + a =$$

$$p_i^r p_r^r (1-a) + a = q_r(1-a) + a$$

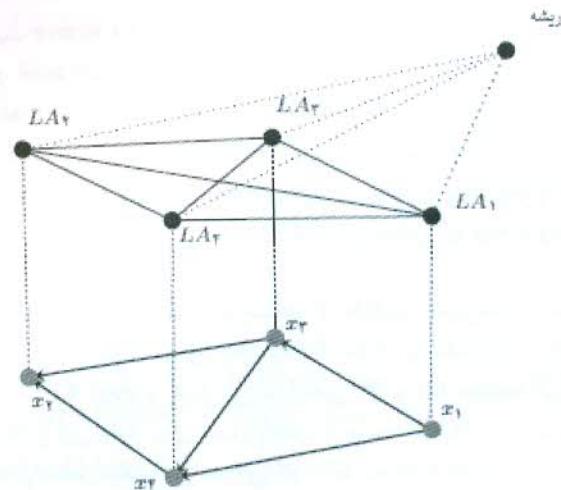
با جایگذاری مقادیر (۲۰) تا (۲۲) در (۱۹) خواهیم داشت

$$E[q_r(k+1)|q(k)] = \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)q_r(k)(1-a)\} + \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)q_r(k)(1-a)\} + \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)q_r(k)(1-a)\} + \quad (23) \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)q_r(k)(1-a) + a\} + \\ q_d(k)\{c_d(k)q_r(k) + d_d(k)q_r(k)(1-a)\} + \\ q_s(k)\{c_s(k)q_r(k) + d_s(k)q_r(k)(1-a)\}$$

با ساده‌سازی جبری (۲۳) داریم

$$E[q_r(k+1)|q(k)] = q_r(k)\{q_r(k) - ad_r(k)q_r(k)\} + \\ q_r(k)\{q_r(k) - ad_r(k)q_r(k)\} + \\ q_r(k)\{q_r(k) - ad_r(k)q_r(k)\} + \\ q_r(k)\{q_r(k) - ad_r(k)q_r(k) + ad_r(k)\} + \\ q_d(k)\{q_r(k) - ad_d(k)q_r(k)\} + \quad (24) \\ q_s(k)\{q_r(k) - ad_s(k)q_r(k)\} =$$

$$q_r(k) - \{aq_r(k) \sum_{j=1, j \neq r}^s q_j(k)d_j(k)\} + \\ ad_r(k)q_r(k)\{1 - q_r(k)\} = \\ q_r(k) + aq_r(k) \sum_{j=1, j \neq r}^s q_j(k)\{d_r(k) - d_j(k)\}$$

شکل ۱۲: تناظر بین eDLA و متغیرها و مثالی از اجرای الگوریتم پیشنهادی: eDLA مسیر $1 \rightarrow 2 \rightarrow 3 \rightarrow 4 \rightarrow 2$ را انتخاب می‌کند که به ترتیب Ord = {1, 3, 4, 2} نگاشت می‌شود. K2 بر اساس این ترتیب DAG سازگار $G = \{\{\}, \{3, 4\}, \{1, 3\}, \{1\}\}$ را به عنوان ساختار با امتیاز پیشنهادی تعیین می‌کند.شرطی $E[q_i(k+1) - q_i(k)|q(k)]$ مطابق با (۱۷) تعریف می‌شود

$$E[q_i(k+1) - q_i(k)|q(k)] \geq$$

$$a q_i(k) \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j(k) [d_i(k) - d_j(k)] \quad (17)$$

اثبات: برای اثبات، یک جایگشت روی سه عنصر را در نظر گرفته و محاسبات را انجام می‌دهیم. اگر از الگوریتم ۴ استفاده شده باشد، ۶ جایگشت ممکن برای این سه عنصر از طریق طی کردن مسیرهای مشخص شده در درخت شکل ۱۳ ساخته می‌شوند.

احتمال مناسب به هر یک از ۶ جایگشت این مثال در جدول ۱ نشان داده است. ضمناً فرض می‌کنیم مطابق آنچه که در [۴۲] پیشنهاد شده است نرخ یادگیری در هر یک از سطوح مطابق با (۱۸) تغییر می‌کند

$$a_{\pi_{i,j}}(k) = \frac{a_{\pi_{i,j-1}}(k)}{p_{\pi_{i,j-1}}(k+1)} \quad (18)$$

در (۱۸) $a_{\pi_{i,j}}(k)$ مقدار نرخ یادگیری در زمان k برای j امین آتاماتای واقع در مسیر π_i را نشان می‌دهد [۴۲]. ما در ادامه، محاسبات را برای جایگشت σ_r انجام خواهیم داد

$$E[q_r(k+1)|q(k)] =$$

$$\sum_{\beta=1}^s \sum_{j=1}^r P[\beta|\alpha_j] \times P[\alpha_j|q(k)] = \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)p_r^r \downarrow p_r^r\} + \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)p_r^r \downarrow p_r^r\} + \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)p_r^r \uparrow p_r^r \downarrow\} + \\ q_r(k)\{c_r(k)q_r(k) + d_r(k)p_r^r \uparrow p_r^r \uparrow\} + \\ q_d(k)\{c_d(k)q_r(k) + d_d(k)p_r^r \downarrow p_r^r\} + \\ q_s(k)\{c_s(k)q_r(k) + d_s(k)p_r^r \downarrow p_r^r\} \quad (19)$$

منظور از $\downarrow$ و $\uparrow$ در (۱۹) به ترتیب کاهش و افزایش در مقدار احتمال یک اقدام بر اساس روش L_{R-I} است اما

$$p_r^r \downarrow p_r^r = p_r^r(1-a) p_r^r = q_r(1-a) \quad (20)$$

داده شده است [۴۴] و [۴۵] که U عملگری خطی است و توابع نامنفی را نامنفی نگه می‌دارد. یعنی

$$\text{if } g[q] \geq 0 \Rightarrow Ug[q] \geq 0 \quad \forall q \in S_r$$

نسبت به عملگر U می‌توان دو گروه از توابع موسوم به زیر- و ابر- منظم را تعریف کرد. اگر $Ug[q] \geq g[q]$ تابع $g[q]$ را زیرمنظم و اگر $Ug[q] \leq g[q]$ تابع $g[q]$ را ابرمنظم گویند.

نشان داده شده است [۴۴] که $\Gamma_i[q]$ تنها جواب پیوسته $U\Gamma_i[q] = \Gamma_i[q]$ با شرایط مرزی زیر است

$$\Gamma_i[e_j] = \begin{cases} 1, & i = j \\ 0, & i \neq j \end{cases} \quad (29)$$

اما حل معادله تابعی $U\Gamma_i[q] = \Gamma_i[q]$ برای تعیین احتمال انتخاب جایگشت بهینه بر حسب احتمال اولیه توسط الگوریتم پیشنهادی، کار سختی است. برای این کار از یک کران پایین برای این تابع استفاده می‌کنیم. از گزاره قبلی می‌دانیم که احتمال انتخاب جایگشت بهینه q_i^* است و تعریف می‌کنیم

$$\Phi_i[x, q] = \frac{\exp^{-xq_i}}{\exp^{-x/a} - 1} \quad (30)$$

که در آن x بایستی انتخاب شود. واضح است که تابع تعریف شده در (۳۰) شرایط مرزی تعریف شده در (۲۹) را ارضاء می‌کند. نشان خواهیم داد که $\Phi_i[x, q]$ یک تابع زیرمنظم بوده و لذا قادر است که یک کران پایین برای $\Phi_i[q]$ تعریف کند. می‌توان نشان داد که $\Phi_i[x, q]$ وقتی زیرمنظم است که $\exp(-xq_i/a) < 1$ ابرمنظم باشد (۲۹) همواره منفی است.

لم ۳: اگر σ_i جایگشت بهینه $\theta_i[x, q] = \exp(-xq_i/a)$ باشد که در آن احتمال انتخاب جایگشت σ_i و a نرخ یادگیری مورد استفاده در الگوریتم است، در این صورت x ای وجود دارد که $\theta_i[x, q] = \exp(-xq_i/a)$ ابرمنظم خواهد بود.

اثبات: برای تبیین شرایطی که تحت آن شرایط، تابع $\Phi_i[x, q]$ یک تابع ابرمنظم است، از تعریف ابرمنظم و محاسبه مقدار امید ریاضی استفاده می‌کنیم. فرض کنید جایگشت σ_i جواب بهینه باشد، در این صورت

$$U\theta_i[x, q] = E[\exp^{-xq_i(k+1)}] \quad (31)$$

برای محاسبه مقدار امید ریاضی در (۳۱) به این ترتیب عمل می‌کنیم

$$\begin{aligned} E[\exp^{-xq_i(k+1)}] &= \sum_{j=1}^r E[\exp^{-xq_i(k+1)}] q_j = q, \sigma_j] q_j = \\ &= \sum_{j=1}^r \exp^{-xq_i(k+1)} \times q_j \times d_j + \\ &\quad \sum_{j=1}^r \exp^{-xq_i(k)} \times q_j \times (1-d_j) \end{aligned} \quad (32)$$

رابطه (۳۲) در حقیقت تغییرات در احتمال انتخاب جایگشت مورد نظر σ_i را تحت هر نوع شرایطی و در یک گام از اجرای الگوریتم پیشنهادی مورد بررسی قرار می‌دهد. در هر گام الگوریتم پیشنهادی یک جایگشت نظری σ_i را انتخاب می‌کند. این جایگشت ممکن است توسط محیط با سیگنال تقویتی تنبیه جریمه شود که در این صورت با توجه به استفاده از الگوریتم

در نتیجه

$$\begin{aligned} E[q_i(k+1)|q(k)] - q_i(k) &= \\ aq_i(k) \sum_{j=1}^r q_j(k) \{d_i(k) - d_j(k)\} \end{aligned} \quad (25)$$

و حکم ثابت است. ■

لم ۲: با فرض این که جایگشت σ_i جواب مسأله یافتن جایگشت بهینه $\Delta q_i(k+1) = E[q_i(k+1) - q_i(k)|q(k)]$ باشد، در این صورت مقدار $\Delta q_i(k+1)$ همواره مثبت است.

اثبات: متوسط تغییر در مقدار $q_i(k)$ برای جایگشت σ_i که از ضرب مقادیر احتمال اقدام‌های متناظر با یال‌های تشکیل‌دهنده جایگشت σ_i تشکیل می‌شود مطابق با لم قبل برابر است با

$$\begin{aligned} \Delta q_i(k+1) &= E[q_i(k+1) - q_i(k)|q(k)] \geq \\ aq_i(k) \sum_{j=1}^r q_j(k) \{d_i(k) - d_j(k)\} \end{aligned} \quad (26)$$

چون جایگشت σ_i بهینه است بنا بر قانون قوی اعداد بزرگ برای مقادیر بزرگ k مقدار $d_i(k) - d_j(k)$ برای هر $j \neq i$ مثبت است و در نتیجه سمت راست (۲۶) مثبت و بنابراین برای مقادیر بزرگ k طرف راست (۲۶) مقادیر مثبت است و در نتیجه

گزاره ۱: $\{q_i(k) = q_i^* \in \{0, 1\}\}$ با احتمال ۱ وجود دارد.

لم ۲: بیان کننده آن است که $\{q_i(k)\}$ یک زیرمارتینگل است. با استفاده از قضایای حدی مارتینگل نتیجه می‌شود که $q_i(k) = q_i^*$ با احتمال ۱ وجود دارد. علاوه بر این اگر فرض کنیم $q_i(k) \neq 0$ و $q_i(k) \neq 1$ در این صورت با یک احتمال ناصرف به ازای تمام مقادیر k

داریم $q_i(k+1) = q_i(k)$ و بنابراین الزاماً ■

گزاره ۱ نشان می‌دهد که احتمال انتخاب جایگشت بهینه یکی از دو مقدار ۰ یا ۱ است. به عبارت دیگر الگوریتم پیشنهادی همواره همگرا می‌شود اما احتمال این که به جوابی غیر از جواب بهینه همگرا شود وجود دارد. در این بخش نشان خواهیم داد که تحت شرایطی و با انتخاب پارامترهای مناسب برای الگوریتم یادگیری می‌توان احتمال همگرایی الگوریتم پیشنهادی به جواب بهینه را به اندازه کافی به ۱ نزدیک کرد. برای این کار از روش پیشنهادی [۴۴] که در موارد مشابه نیز مورد استفاده قرار گرفته است ([۴۳] و [۴۵]) استفاده می‌کنیم.

فرض کنید $V_r = \{e_1, e_2, \dots, e_r\}$ مجموعه حالت‌های جاذب فرایند $\{q(k)\}$ باشد و $q^* \in V_r$ حالتی را نشان دهد که $q(k)$ به آن همگرا می‌شود. تعریف می‌کنیم

$$\Gamma_i[q] = \Pr[q^* = e_i | q(\cdot) = q] \quad (27)$$

$\Gamma_i[q]$ احتمال همگرایی الگوریتم به جایگشت σ_i با شروع از بردار احتمال q را نشان می‌دهد. فرض کنید

$$S_r = \{q \mid q_j \geq 0, \sum_{j=1}^r q_j = 1, j = 1, 2, \dots, r\} \quad (28)$$

فرض کنید $C(S_r) : S_r \rightarrow \mathbb{R}$ فضای حالت تمام توابع مشتق‌پذیر $\mathbb{R}$ پیوسته حقیقی مقدار با مشتق محدود تعریف شده روی S_r باشد که یک خط حقیقی است. اگر $(g[q]) \in C(S_r)$ باشد، الگوریتم ۴ پیشنهادی نظیر یک عملگر U با میانگین $E[g[q(k+1)]]|q(k) = q$ عمل می‌کند که در این رابطه E نشان‌دهنده امید ریاضی است. نشان

$$D(p_n^m) = \frac{\prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m + a(\cdot - p_n^m)\}}{\prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\}} \geq 1 \quad (37)$$

$$\text{با توجه به نزولی بودن تابع } e^{-x} \text{ داریم}$$

$$\exp\left\{-\frac{x}{a} q_i (\cdot - a)\right\} \frac{\prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m + a(\cdot - p_n^m)\}}{\prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\}} \leq \quad (38)$$

$$\exp\left\{-\frac{x}{a} q_i (\cdot - a)\right\}$$

از (۳۸) و (۳۶) می‌رسیم

$$U\theta_i[x, q] - \theta_i[x, q] \leq q_i d_i \times \exp\left\{-\frac{x}{a} (q_i + a(\cdot - q_i))\right\} + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j \times \exp\left\{-\frac{x}{a} q_j (\cdot - a)\right\} - \theta_i[x, q] \sum_{j=1}^r q_j d_j \quad (39)$$

اما

$$\theta_i[x, q] \sum_{j=1}^r q_j d_j = q_i d_i \theta_i[x, q] + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j \theta_i[x, q] \quad (40)$$

فلذا (۴۰) به دست می‌آید و تعریف می‌کنیم

$$V[x] = \begin{cases} \frac{\exp(x) - 1}{x}, & x \neq 0 \\ 1, & x = 0 \end{cases} \quad (41)$$

لذا

$$U\theta_i[x, q] - \theta_i[x, q] \leq -x q_i \theta_i[x, q] ((\cdot - q_i) d_i V[-x(\cdot - q_i)]) - \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j V[x q_j] \quad (43)$$

شرط لازم برای $(\cdot - q_i) d_i V[-x(\cdot - q_i)] - \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j V[x q_j] \geq 0$ است، لذا $\theta_i[x, q]$ ابرمنظم بودن داشت.

$$(\cdot - q_i) d_i V[-x(\cdot - q_i)] \geq \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j V[x q_j] \quad (44)$$

با

$$\sum_{j=1}^r \exp\left\{-\frac{x q_j (k+1)}{a}\right\} q_j d_j = q_i d_i \exp\left\{-\frac{-x \prod_{e(m,n) \in \sigma_i} \{p_n^m + a(\cdot - p_n^m)\}}{a}\right\} + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j \exp\left\{-\frac{-x \prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m + a(\cdot - p_n^m)\}}{a} \prod_{e(m,n) \in \sigma_i - \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\}\right\} \quad (33)$$

$$U\theta_i[x, q] - \theta_i[x, q] \leq q_i d_i (\exp\left\{-\frac{x}{a} (q_i + a(\cdot - q_i))\right\} - \theta_i[x, q]) + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j (\exp\left\{-\frac{x}{a} q_j (\cdot - a)\right\} - \theta_i[x, q]) =$$

$$\theta_i[x, q] (q_i d_i \exp\left\{-x(\cdot - q_i)\right\} - 1 + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j (\exp\left\{x q_j\right\} - 1)) = \quad (41)$$

$$-x q_i \theta_i[x, q] ((\cdot - q_i) d_i \frac{\exp\left\{-x(\cdot - q_i)\right\} - 1}{-x(\cdot - q_i)} - \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j \times d_j \frac{\exp\left\{x q_j\right\} - 1}{x q_j})$$

L_{R-1} توسط آنماتاها، احتمال انتخاب جایگشت‌ها هیچ تغییری نمی‌کند. حالت دیگر آن است که این جایگشت توسط محیط با سیگنال تقویتی پاداش، مورد تشویق قرار گیرد. در این حالت کلیه انتخاب‌هایی که منجر به انتخاب j شده است پاداش داده خواهد شد (برای مثال جدول ۱ را بینید). در این حالت چنانچه جایگشتی در هیچ یک از مکان‌هایش اشتراکی با j نداشته باشد کاملاً جرمیه خواهد شد اما جایگشت‌هایی که در برخی از مکان‌ها با j اشتراک دارند هم جرمیه و هم پاداش داده خواهند شد.

با ساده‌سازی (۳۲) به (۳۳) و (۳۴) می‌رسیم که در این روابط $p_n^m \downarrow = p_n^m(\cdot - a)$ و $p_n^m \uparrow = p_n^m(\cdot - a) + a$

$$\sum_{j=1}^r \exp\left\{-\frac{x q_j (k)}{a}\right\} \times q_j \times (\cdot - d_j) = \theta_i[x, q] \sum_{j=1}^r q_j \times (\cdot - d_j) = \theta_i[x, q] - \theta_i[x, q] \sum_{j=1}^r q_j \times d_j \quad (34)$$

در (۳۳) داریم

$$\prod_{e(m,n) \in \sigma_i - \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\} = \prod_{e(m,n) \in \sigma_i - \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\} \prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\} = \prod_{e(m,n) \in \sigma_i} \{p_n^m(\cdot - a)\} \prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\} \quad (35)$$

$$\text{با توجه به (۳۵) و } q_i = \prod_{e(m,n) \in \sigma_i} p_n^m \text{ تا (۳۵) خواهیم داشت}$$

$$U\theta_i[x, q] = q_i d_i \times \exp\left\{-\frac{x}{a} (q_i + a(\cdot - q_i))\right\} + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j \exp\left\{-\frac{x q_j (\cdot - a)}{a}\right\} D(p_n^m) + \theta_i[x, q] - \theta_i[x, q] \sum_{j=1}^r q_j \times d_j \quad (36)$$

اما روشن است که

$$\sum_{j=1}^r \exp\left\{-\frac{x q_j (k+1)}{a}\right\} q_j d_j = q_i d_i \exp\left\{-\frac{-x \prod_{e(m,n) \in \sigma_i} \{p_n^m + a(\cdot - p_n^m)\}}{a}\right\} + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j \exp\left\{-\frac{-x \prod_{e(m,n) \in \sigma_i \cap \sigma_j} \{p_n^m + a(\cdot - p_n^m)\}}{a} \prod_{e(m,n) \in \sigma_i - \sigma_j} \{p_n^m(\cdot - a)\}\right\} \quad (33)$$

$$U\theta_i[x, q] - \theta_i[x, q] \leq q_i d_i (\exp\left\{-\frac{x}{a} (q_i + a(\cdot - q_i))\right\} - \theta_i[x, q]) + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j (\exp\left\{-\frac{x}{a} q_j (\cdot - a)\right\} - \theta_i[x, q]) =$$

$$\theta_i[x, q] (q_i d_i \exp\left\{-x(\cdot - q_i)\right\} - 1 + \sum_{\substack{j=1 \\ j \neq i}}^r q_j d_j (\exp\left\{x q_j\right\} - 1)) = \quad (41)$$

۶- بررسی تجربی

۶-۱ آزمایش ۱: بررسی عملکرد الگوریتم

در این آزمایش برای بررسی عملکرد الگوریتم از یک شبکه بیزی ساده مطابق آنچه که در شکل ۱ مشاهده می‌کنید استفاده شده است. برای انجام آزمایش از یک نمونه ۱۰۰ تایی انتخاب شده از داده‌های تولیدشده بر اساس این شبکه استفاده شده است. شاخص K_2 برای این نمونه $f_{K_2}(D, G_{original}) = -216,004$ بود. مطابق با الگوریتم ۴ کار جست و جوی بهترین جایگشت انجام شده است. مبنای ارزیابی اقدام‌های آناتما امتیاز K_2 کسب شده توسط بهترین DAG سازگار با ترتیب پیشنهادی توسط eDLA بوده است. از الگوریتم یادگیری L_{R-I} با نرخ یادگیری ۰.۰۲ برای پاداش اقدام‌های آناتما استفاده شده است. کار جست و جوی یافتن بهترین ترتیب ۵۰ بار تکرار شده است. شبکه ایجادشده بر اساس این الگوریتم را در شکل ۱۴ مشاهده می‌کنید. بر اساس داده‌های نمونه، این ساختار نیز دارای امتیاز K_2 با مقدار $-216,004$ دارد.

۶-۲ آزمایش ۲: بررسی عملکرد مقایسه‌ای

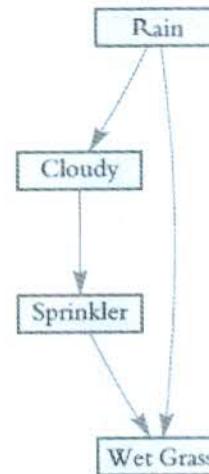
برای انجام این آزمایش‌ها از شبکه ASIA [۴۶] و INSURANCE [۴۷] استفاده کرده‌ایم. کلیه شبیه‌سازی‌ها در Matlab صورت گرفته است. فرایند انجام کار بدین صورت بوده است که از شبکه اصلی یک نمونه با تعداد مشخص گرفته شده است. بر اساس این نمونه مشخص و با استفاده از یک معیار امتیازدهی - که در آزمایش‌های این سری از معیار K_2 استفاده شده است - فرایند جست و جو برای یافتن بهترین جایگشت توسط الگوریتم پیشنهادی صورت گرفته است. برای مقایسه از الگوریتم‌های gs و gs2 استفاده شده است. در نخستین آزمایش از شبکه ASIA استفاده شده است. این شبکه دارای ۸ گره و ۸ کمان است. از روی شبکه اصلی یک نمونه ۵۰۰۰ تایی نمونه‌گیری شده است. سپس از الگوریتم پیشنهادی و الگوریتم‌های hc و gs2 خواسته شده تا یادگیری ساختار شبکه را به کمک داده‌های نمونه انجام دهند. علاوه بر این بر اساس ترتیب اصلی گره‌ها و داده‌های نمونه و بر اساس الگوریتم K_2 نیز یادگیری ساختار شبکه بیزی انجام شده است که ساختار حاصل را Optimal نامیده‌ایم. دلیل انجام این کار آن است که داده‌های نمونه‌گیری شده بر اساس معیار K_2 نتوانند معرف ساختار اصلی باشند. کلیه مقایسه‌های بین ساختارهای حاصل از هر یک از الگوریتم‌ها با ساختار شبکه Optimal صورت گرفته است. در این آزمایش ساختار شبکه Optimal با ساختار شبکه اصلی یکسان است.

برای انجام مقایسه الگوریتم‌های مختلف با الگوریتم پیشنهادی از معیارهای زیر استفاده شده است:

(۱) زمان اجرا: مدت زمان صرف شده توسط الگوریتم برای یافتن ساختار بر اساس داده‌های نمونه و معیار K_2

(۲) امتیاز: امتیاز کسب شده توسط شبکه ایجادشده توسط هر الگوریتم بر اساس معیار K_2 . هر چقدر این امتیاز بزرگ‌تر و به امتیاز شبکه Optimal نزدیک‌تر باشد الگوریتم عملکرد بهتری دارد.

(۳) مقایسه ساختارها: برای مقایسه بین ساختار ایجادشده توسط هر الگوریتم و ساختار شبکه Optimal از سه شاخص مرتبط با ساختار استفاده کرده‌ایم. تعداد کمان‌های با طریقین و جهت درست و تعداد کمان‌های با طریقین و جهت نادرست.

شکل ۱۴: نتیجه اجرای الگوریتم پیشنهادی با کمک داده‌های تولیدشده از شبکه بیزی شکل ۱ و بازتولید ساختار شبکه بر اساس این داده‌ها.

$$\frac{V[-x(1-q_i)]}{V[xq_i]} \geq \frac{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j d_j}{(1-q_i)d_i} \quad (45)$$

در (۴۵) داریم

$$\frac{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j \times d_j}{(1-q_i)d_i} = \frac{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j \times d_j}{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j \times d_i} = \frac{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j \times \frac{d_j}{d_i}}{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j} \quad (46)$$

لذا

$$\min_{j \neq i} \frac{d_j}{d_i} \leq \frac{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j \times \frac{d_j}{d_i}}{\sum_{j=1, j \neq i}^r q_j} \leq \max_{j \neq i} \frac{d_j}{d_i} \quad (47)$$

با جایگذاری (۴۷) در (۴۵) شرط ابرمنظم بودن به (۴۸) تقلیل می‌یابد

$$\frac{V[-x(1-q_i)]}{V[xq_i]} \geq \max_{j \neq i} \frac{d_j}{d_i} \quad (48)$$

تعريف می‌کنیم $H[x] = \ln V[x]$. $H[x]$ به محاسبه بودن $H[x] = \ln V[x]$ می‌توان نشان داد [۴۴]

$$\frac{1}{V[x]} \leq \frac{V[-x(1-q_i)]}{V[xq_i]} \leq V[-x] \quad (49)$$

از آنجا که $1/V[x]$ تابعی پیوسته و یکنوا کاوشی با $V[0] = 1$ است مقدار $x = x^*$ ای وجود دارد که برای تمام مقادیر در بازه $(0, x^*)$ داریم $H[x] = \ln V[x] \leq 1/V[x] \leq 1/V[x^*] = 1/(d_j/d_i) = \max_{j \neq i} (d_j/d_i)$. با انتخاب $x = x^*$ نابرایری (۴۸) ارضاء خواهد شد که در این صورت $\theta[x, q]$ ابرمنظم خواهد بود. ■

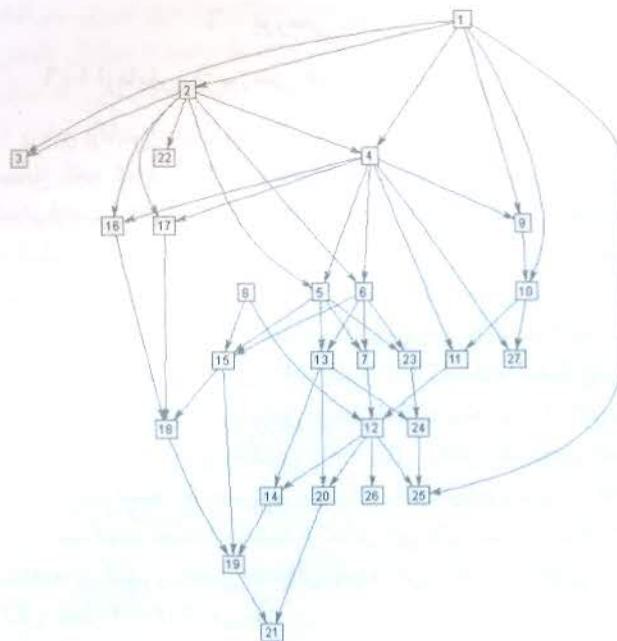
قضیه ۱: فرض کنید احتمال متناظر با جایگشت بهینه σ را مرحله k نشان دهد. اگر بردار $q(k) = [q_j(k)]_{j=1, \dots, r}$ مطابق با الگوریتم پیشنهادی تغییر کند، در این صورت $\lim_{n \rightarrow \infty} q_j(n) = 1$ است. اثبات: با توجه به لم ۳ و تعریفتابع $\Phi_{[x, q]}$ مشاهده می‌شود که به ازای هر $\epsilon > 0$ مفروض، ثابت می‌شود که $\Phi_{[x, q]}(1 - \epsilon) \leq \Phi_{[x, q]}(1) \leq \Phi_{[x, q]}(\epsilon)$ به گونه‌ای موجود است که نابرایری $\Phi_{[x, q]}(1) \leq \Gamma_{[x, q]}(1) \leq 1 - e^{-\epsilon}$ می‌شود. ■

جدول ۲: نتایج شاخص‌های مقایسه‌ای برای شبکه ASIA

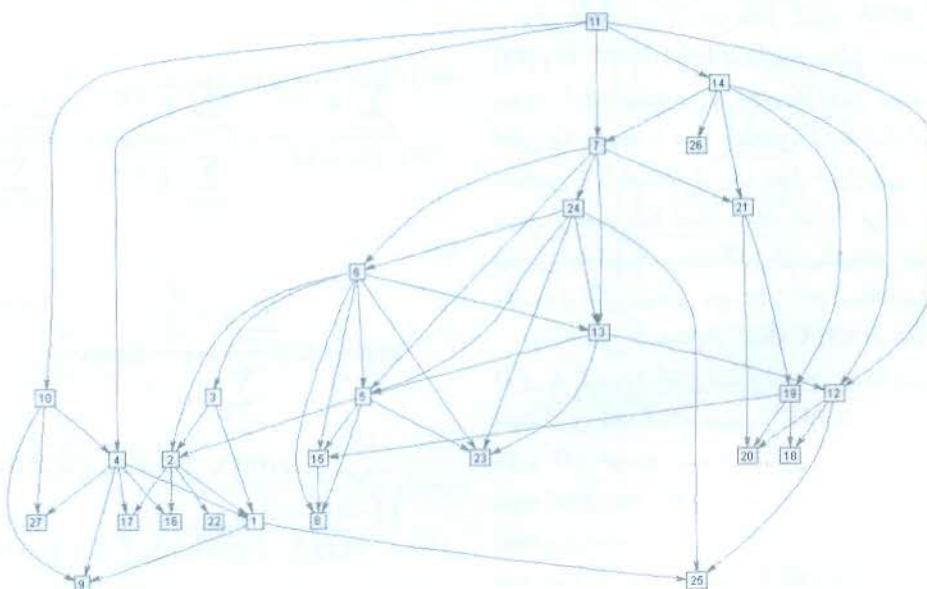
ASIA				
شاخت	HC	GS	GS2	eDLA
Time	٢١٧.٤٢	٢٢١.٣٢	٢٢٩.١٤	١٢٧.٣٠
Score _{dif}	-٤.	-٤.	-٤.	.
n _{correct}	٤	٤	٤	٤
n _{direct}	٢	٢	٢	١
n _{error}	٣	٣	٣	.

جدول ۳: نتایج شاخص‌های مقایسه‌ای برای شبکه INSURANCE با تعداد نمونه ۱۰۰۰۰.

INSURANCE				
شخاص	HC	GS	GSY	eDLA
Time	١٤٦٩٩	١٢٩٨٦	١٢٤٧٧	٥٠٨٢٧
Score _{diff}	-٢٥٩-	-٢٥٩-	-٢٢١٢	-٢١٧-
$n_{correct}$	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠
$n_{distrerr}$	١٠	١٠	١٠	٢٠
n_{error}	٤	٤	٤	١٩

شكل ١٥: ساختار شبکه Insurance مورد استفاده.

شكل ١٦: ساختار DAG القابی حاصل از ترتیب ایجادشده توسط الگوریتم بیشترهایی برای شکلهای بزرگ Insurance.

جست و جو در DAG روی شبکه بیزی Insurance (شکل ۱۵) مورد بررسی قرار گرفته است. این شبکه دارای ۲۷ گره و ۵۲ یال می‌باشد که ساختار شبکه بیزی ایجاد شده برای داده‌های نمونه‌ی این آزمایش را در شکل ۱۶ و نتایج شاخص‌های مقایسه‌ای را در جدول ۳ مشاهده می‌کنید. در شکل ۱۷ نیز ساختار شبکه بیزی پیشنهاد شده به کمک الگوریتم gs بر اساس همین داده‌های نمونه را مشاهده می‌کنید. بر اساس نتایج جدول مشاهده می‌شود که اولاً الگوریتم پیشنهادی به لحاظ زمان اجرا نسبت به الگوریتم‌های جست و جو در فضای ساختارها عملکرد بسیار بهتری دارد. علاوه بر این امتیاز ساختار القابی حاصل از جایگشت ایجادشده توسط الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با الگوریتم‌های دیگر مورد بررسی در این مقاله بزرگ‌تر و به مقدار واقعی نزدیک‌تر است اما از نقطه نظر ساختار پیشنهادی توسط الگوریتم‌ها به نظر می‌رسد ساختار پیشنهادی توسط الگوریتم مبتنی بر eDLA نسبت به سایر ساختارها پیچیده‌تر است. مشابه جنبه آزمایش، روی شبکه ICU-ALARM با ۱۰۰۰ نمونه

نتایج مقایسه برای این آزمایش را در جدول ۲ مشاهده می‌کنید. در این جدول شاخص Time زمان اجرای الگوریتم بر حسب ثانیه و شاخص Score_{dif} اختلاف امتیاز به دست آمده برای ساختار پیشنهادی الگوریتم از امتیاز K2 به دست آمده توسط شبکه Optimal را نشان می‌دهد. امتیاز شبکه اصلی 1.1208×10^5 - بوده است و $n_{correct}$ تعداد کمان‌های با طرفین و جهت درست در ساختار به دست آمده توسط هر الگوریتم، n_{direrr} تعداد کمان‌های با جهت نادرست و n_{error} تعداد کمان‌های با جهت و طرفین نادرست را نشان می‌دهند.

بر اساس نتایج این جدول مشاهده می شود که الگوریتم پیشنهادی که بر اساس ترکیبی از جست و جو در فضای جایگشت ها و جست و جوی در فضای DAG ها به کمک شاخص K2 است نسبت به روش های مبتنی بر جست و جو در فضای ساختار هم از نظر زمان اجرا و هم از نظر درستی ساختار پیشنهادی، عملکرد خوب دارد.

در آزمایشی مشابه عملکرد الگوریتم پیشنهادی در برابر الگوریتم های

جدول ۴: نتایج شاخص‌های مقایسه‌ای برای شبکه ICU-ALARM

ICU-ALARM				
شاخص	HC	GS	GS2	eDLA
Time	۴۰۵۰۰	۴۱۰۰۰	۴۰۰۰۰	۱۰۵۰۰
Score _{df}	-۱۱۱۰	-۱۱۱۰	-۱۱۱۰	-۷۴۰
n _{correct}	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲
n _{direct}	۱۲	۱۲	۱۲	۱۱
n _{error}	۷	۷	۷	۲۲

۷- نتیجه‌گیری

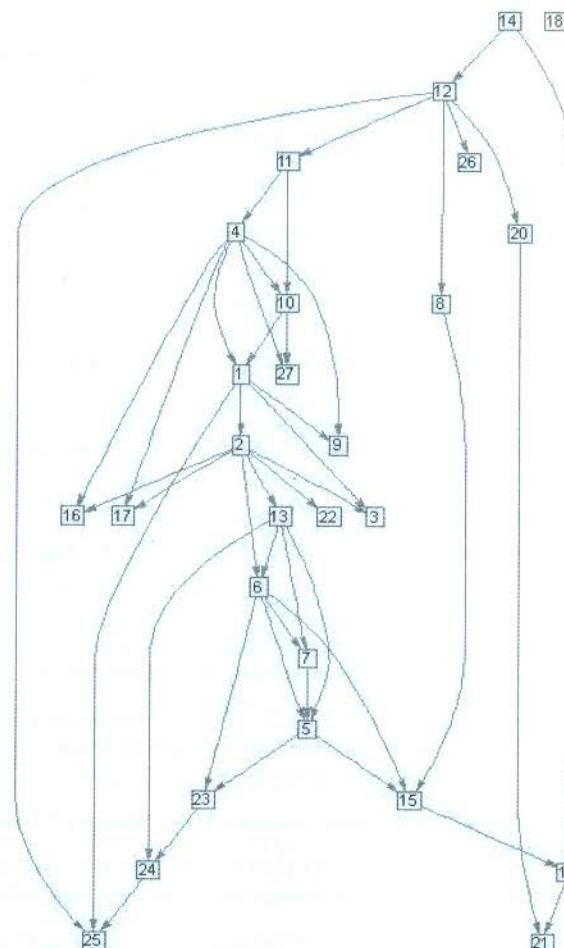
در این مقاله یک الگوریتم جدید مبتنی بر امتیاز برای یادگیری شبکه‌های بیزی مورد بررسی قرار گرفت. نوآوری این الگوریتم در استفاده از اجتماع از آناتماتاها یادگیر به عنوان واحدی هوشمند محاسباتی ساده برای حل این مسئله است. این اجتماع از آناتماتاها با استفاده از بردارهای احتمال انتخاب اقدام‌های خود، الگوریتم را به سمت یافتن جایگشت مناسبی که بنواند بر اساس داده‌ها یک شبکه بیزی با بیشترین امتیاز معیار K2 را کسب کند، هدایت می‌کردد. از مزایای این روش، سادگی روش پیشنهادی به دلیل سادگی عملکرد آناتماتاها یادگیر است. بررسی‌های تجربی روی شبکه‌های نمونه نشان دهنده عملکرد مناسب الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با روش‌های جست و جوی دیگری است که در این مقاله مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

در تحقیقات آتی، هدف ما استفاده از آناتماتاها برای یادگیری ساختار شبکه بیزی است. برای این هدف به دنبال یافتن هیوریستیک‌هایی به منظور بهبود الگوریتم پیشنهادی فعلی و نیز استفاده از آناتماتاها برای جست و جو در فضای ساختارها هستیم. علاوه بر این جست و جو در PDAG‌ها و استفاده از امتیازهای هم‌ارز نیز بحثی از تحقیقات آتی ما را در این راستا تشکیل می‌دهد.

مراجع

- [1] L. de Campos and J. Puerta, "Stochastic local algorithms for learning belief networks: searching in the space of the orderings," in *Symbolic and Quantitative Approaches to Reasoning with Uncertainty*, vol. 2143, pp. 228-239, 2001.
- [2] D. Heckerman, A Tutorial on Learning with Bayesian Networks, in *Innovations in Bayesian Networks*, Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg, pp. 33-82, 1996.
- [3] T. Nielsen and F. Jensen, *Bayesian Networks and Decision Graphs*, 2nd Ed. Springer, 2009.
- [4] D. M. Chickering, "Learning Bayesian networks is NP-complete," in *Learning from Data*, Springer, pp. 121-130, 1996.
- [5] W. Buntine, "A guide to the literature on learning probabilistic networks from data," *IEEE Trans. Knowl. Data Eng.*, vol. 8, no. 2, pp. 195-210, Apr. 1996.
- [6] G. F. Cooper and E. Herskovits, "A Bayesian method for the induction of probabilistic networks from data," *Mach. Learn.*, vol. 9, no. 4, pp. 309-347, 1992.
- [7] D. Heckerman and D. M. Chickering, "Learning Bayesian networks: the combination of knowledge and statistical data metrics for belief networks," *Mach. Learn.*, vol. 20, no. 3, pp. 197-243, 1995.
- [8] W. Lam and F. Bacchus, "Learning Bayesian belief networks: an approach based on the MDL principle," *Comput. Intell.*, vol. 10, no. 3, pp. 269-293, Aug. 1994.
- [9] L. De Campos and J. Fernandez-Luna, "Ant colony optimization for learning Bayesian networks," *Int. J. Approx. Reason.*, vol. 31, no. 3, pp. 291-311, 2002.
- [10] D. Chickering, D. Geiger, and D. Heckerman, "Learning Bayesian networks: search methods and experimental results," in *Proc. 5th Conf. Artif. Intell. Stat.*, pp. 112-128, 1995.

[۱۱] ف. مریخیات، الگوریتم‌های بهینه‌سازی الهم‌گرفته از طبیعت، نص، ۱۳۹۱.

انجام شده است. از روی شبکه واقعی یک نمونه ۱۰۰۰۰۱ تایی گرفته شده است. سپس بر اساس ترتیب واقعی متغیرها ساختار شبکه Optimal با استفاده از معیار بیزی K2 محاسبه شده است. شبکه واقعی دارای ۴۶ یال بوده و شبکه Optimal دارای ۴۷ یال و امتیاز $1.10^{0.6} \times 10^5$ است. سپس بر اساس داده‌های نمونه‌گیری شده از هر یک از الگوریتم‌ها خواسته شده تا کار یادگیری ساختار شبکه بیزی را انجام دهد. نتایج مقایسه‌ای را در جدول ۴ مشاهده می‌کنید.

نکته بارزی که در این شبکه نیز به چشم می‌خورد آن است که الگوریتم پیشنهادی مبتنی بر eDLA به دلیل جست و جو در فضای جایگشت‌ها امتیاز بهتر و زمان کمتری دارد. اما به نظر می‌رسد ساختار به دست آمده از روش مبتنی بر eDLA در مقایسه با دیگر روش‌ها دارای ساختار پیچیده‌تری بوده و از ساختار اصلی فاصله بیشتری دارد.

در این آزمایش علاوه بر الگوریتم‌های مذبور از الگوریتم ges نیز برای جست و جو در فضای PDAG‌ها استفاده شد. نتایج نشان داد که این الگوریتم قادر است با نمونه ۱۰۰۰۱ تایی مذبور کار یادگیری ساختاری شبکه بیزی را در زمانی برابر با ۲۴۲۰۰ ثانیه انجام دهد که نسبت به روش‌های جست و جوی حریصانه در فضای ساختارها حدود ۵۰٪ کاهش نشان می‌دهد اما در زمانی برابر با زمان اجرای الگوریتم پیشنهادی مبتنی بر eDLA بیش از ۲ برابر زمان اجرای الگوریتم پیشنهادی این مقاله است. اما ساختار پیشنهادی روش ges نسبت به سایر روش‌ها هم امتیاز بیشتری را کسب می‌کند $1.10^{0.85} \times 10^5$ و هم ساختار حاصل بسیار به ساختار شبکه اصلی نزدیک است.

و مهندسی کامپیوتر ایران، ب- مهندسی کامپیوتر، دوره ۱۲، شماره ۲،
صفحه ۱۲۶-۱۱۹، زمستان ۱۳۹۳.

[36] M. R. Mollakhalili Meybodi and M. R. Meybodi, *Extended Distributed Learning Automata: A New Method for Solving Stochastic Graph Optimization Problems*, arXiv Prepr. arXiv:1308.2772, Aug. 2013.

[37] M. R. Mollakhalili Meybodi and M. R. Meybodi, "Extended distributed learning automata: an automata-based framework for solving stochastic graph optimization problems," *Appl. Intell.*, vol. 41, no. 2, pp. 923-940, 2014.

[38] M. R. Mollakhalili Meybodi and M. R. Meybodi, "Solving stochastic permutation optimization using monte carlo sampling: a learning automata based framework," *Submitt. to Appl. Soft Comput.*, 2013.

[۳۹] م. ملاخلیلی میبدی و م. میبدی، حل مسأله درخت پوشای کمینه تصادفی از طریق بهینه‌سازی جایگشت: یک رهیافت مبتنی بر آناتماناتی یادگیر توزیع شده، ۱۳۹۵.

[40] A. Rezvanian and M. R. Meybodi, "A new learning automata-based sampling algorithm for social networks," *Int. J. Commun. Syst.*, p. n/a-n/a, 2015.

[۴۱] م. ملاخلیلی میبدی و م. میبدی، "یک چارچوب مبتنی بر آناتماناتی یادگیر توزیع شده توسعه یافته برای حل مسأله یافتن زیرگراف بهینه تصادفی،" نشریه مهندسی برق و مهندسی کامپیوتر ایران، ب- مهندسی کامپیوتر، دوره ۱۲، شماره ۲، صفحه ۸۵-۷۷، زمستان ۱۳۹۳.

[42] M. Thathachar and K. Ramakrishnan, "A hierarchical system of learning automata," *IEEE Trans. Syst. Man. Cybern.*, vol. 11, no. 3, pp. 236-241, 1981.

[43] H. Beigy and M. R. Meybodi, "Utilizing distributed learning automata to solve stochastic shortest path problems," *Int. J. Uncertainty, Fuzziness Knowledge-Based Syst.*, vol. 14, no. 5, pp. 591-615, Oct. 2006.

[44] F. Norman, "On the linear model with two absorbing," *J. Math. Psychol.*, vol. 5, pp. 225-241, 1968.

[45] S. Lakshminarahan and M. Thathachar, "Bounds on the convergence probabilities of learning automata," *IEEE Trans. Syst. Man. Cybern.-Part A Syst. Humans*, vol. 6, no. 11, pp. 756-763, 1976.

[46] V. Lepar and P. P. Shenoy, "A comparison of lauritzen-spiegelhalter, hugin, and shenoy-shafer architectures for computing marginals of probability distributions," in *Proc. of the 14th Conf. on Uncertainty in Artificial Intelligence, UAI'98*, pp. 328-337, 1998.

[47] R. M. C. G. F. C. Ingo A. Beinlich Henri Jacques Suermontd, "The ALARM Monitoring System: A Case Study with Two Probabilistic Inference Techniques for Belief Networks," 1989.

محمد رضا ملاخلیلی میبدی تحصیلات خود را در مقاطعه کارشناسی و کارشناسی ارشد و دکتری کامپیوتر به ترتیب در سال های ۱۳۸۰ و ۱۳۸۲ و ۱۳۹۳ در دانشگاه های شهید بهشتی تهران، صنعتی امیرکبیر و دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات به پایان رسانده است و هم اکنون استادیار گروه مهندسی کامپیوتر دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد است. زمینه های تحقیقاتی مورد علاقه ایشان عبارتند از: شبکه های کامپیوتری و نرم افزاری، محاسبات نرم و کاربردهای آن.

محمد رضا میبدی تحصیلات خود را در مقاطعه کارشناسی و کارشناسی ارشد اقتصاد به ترتیب در سال های ۱۳۵۲ و ۱۳۵۶ از دانشگاه شهید بهشتی و در مقاطعه کارشناسی ارشد و دکتری علوم کامپیوتر به ترتیب در سال های ۱۳۵۹ و ۱۳۶۲ از دانشگاه اوکلاهوما آمریکا به پایان رسانده است و هم اکنون استاد دانشکده مهندسی کامپیوتر دانشگاه صنعتی امیرکبیر می باشد. نام برده قبل از پیوستن به دانشگاه صنعتی امیرکبیر در سال های ۱۳۶۲ الی ۱۳۶۴ ایستادیار دانشگاه میشیگان غربی و در سال های ۱۳۶۴ الی ۱۳۷۷ دانشیار دانشگاه اوهایو در ایالات متحده آمریکا بوده است. زمینه های تحقیقاتی مورد علاقه ایشان عبارتند از: الگوریتم های موازی، پردازش موازی، محاسبات نرم و کاربردهای آن، شبکه های کامپیوتری و مهندسی نرم افزار.

[12] K. Shibata, H. Nakano, and A. Miyauchi, "A learning method for dynamic Bayesian network structures using a multi-objective particle swarm optimizer," *Artif. Life Robot.*, vol. 16, no. 3, pp. 329-332, Dec. 2011.

[13] K. Salama and A. Freitas, "ABC-miner: an ant-based Bayesian classification algorithm," *Swarm Intell.*, 2012.

[14] T. Wang and J. Yang, "A heuristic method for learning Bayesian networks using discrete particle swarm optimization," *Knowl. Inf. Syst.*, vol. 24, no. 2, pp. 269-281, Aug. 2009.

[15] P. C. Pinto, A. Nagele, M. Dejori, T. A. Runkler, and J. M. C. Sousa, "Using a local discovery ant algorithm for Bayesian network structure learning," *IEEE Trans. Evol. Comput.*, vol. 13, no. 4, pp. 767-779, Aug. 2009.

[16] R. Daly, Q. Shen, and S. Aitken, "Using ant colony optimization in learning Bayesian network equivalence classes," in *Proc. UKCI*, pp. 111-118, 2006.

[17] T. Brouard, A. Delaplace, and H. Cardot, *Evolutionary Methods for Learning Bayesian Network Structures*, 2008.

[18] J. Lee, W. Chung, E. Kim, and S. Kim, "A new genetic approach for structure learning of Bayesian networks: matrix genetic algorithm," *Int. J. Control. Autom. Syst.*, vol. 8, no. 2, pp. 398-407, Apr. 2010.

[19] L. de Campos and J. Huete, "On the use of independence relationships for learning simplified belief networks," *Int. J. Intell. Syst.*, vol. 12, no. 7, pp. 495-522, 1997.

[20] S. Acid and L. M. de Campos, "A hybrid methodology for learning belief networks: BENEDICT," *Int. J. Approx. Reason.*, vol. 27, no. 3, pp. 235-262, Sep. 2001.

[21] R. Blanco, I. Inza, and P. Larrañaga, "Learning Bayesian networks in the space of structures by estimation of distribution algorithms," *Int. J. Intell. Syst.*, vol. 18, no. 2, pp. 205-220, Feb. 2003.

[22] M. Teyssier and D. Koller, "Ordering-Based Search: A Simple and Effective Algorithm for Learning Bayesian Networks," arXiv:1207.1429, 2012.

[23] W. Hsu, H. Guo, B. Perry, and J. Stilson, "A Permutation Genetic Algorithm for Variable Ordering in Learning Bayesian Networks from Data," GECCO, 2002.

[24] P. Larrañaga, C. M. H. Kuijpers, R. H. Murga, and Y. Yurramendi, "Learning Bayesian network structures by searching for the best ordering with genetic algorithms," *IEEE Trans. Syst. Man. Cybern.-Part A Syst. Humans*, vol. 26, no. 4, pp. 487-493, Jul. 1996.

[25] N. Friedman, M. Linial, I. Nachman, and D. Pe'er, "Using Bayesian networks to analyze expression data," *J. Comput. Biol.*, vol. 7, no. 3-4, pp. 601-620, Jan. 2000.

[26] T. Silander and P. Myllymaki, *A Simple Approach for Finding the Globally Optimal Bayesian Network Structure*, arXiv Prepr. arXiv:1206.6875, Jun. 2012.

[27] O. Francois, *BNT Structure Learning Package: Documentation and Experiments*, 2004.

[28] D. Margaritis, *Learning Bayesian Network Model Structure from Data*, Ph.D. Thesis, School of Computer Science, Carnegie Mellon University, 2003.

[29] K. P. Murphy, *Machine Learning: A Probabilistic Perspective (Adaptive Computation and Machine Learning Series)*, the MIT Press, 2012.

[30] P. Munteanu and M. Bendou, "The EQ framework for learning equivalence classes of Bayesian networks," in *Proc. 2001 IEEE Int. Conf. on Data Mining, ICDM'01*, pp. 417-424, San Jose, CA, USA, 2001.

[31] D. Chickering, "Learning equivalence classes of Bayesian-network structures," *J. Mach. Learn. Res.*, vol. 2, no. 3, pp. 445-498, 2002.

[32] R. Castelo and T. Kocka, "On inclusion-driven learning of Bayesian networks," *J. Mach. Learn. Res.*, vol. 4, pp. 527-574, 2003.

[33] D. M. Chickering, "Optimal structure identification with greedy search," *J. Mach. Learn. Res.*, vol. 3, pp. 507-554, 2003.

[34] M. A. Thathachar and B. Harita, "Learning automata with changing number of actions," *IEEE Trans. Syst. Man. Cybern.-Part A Syst. Humans*, vol. 17, no. 6, pp. 1095-1100, Nov./Dec. 1987.

[۳۵] م. ملاخلیلی میبدی و م. میبدی، "یک الگوریتم جدید مبتنی بر آناتماناتی یادگیر توزیع شده توسعه یافته برای یادگیری پارامتری شبکه بیزی،" نشریه مهندسی برق

نشریه

مهندسی برق و

مهندسی کامپیووتر

ایران

نشریه‌ای علمی خاص مباحث نظری و کاربردی در عرصه مهندسی برق و کامپیووتر

ب - مهندسی کامپیووتر

نشریه علمی - پژوهشی

<http://www.ijece.org/farsi>

شماره ۱

سال ۱۴

بهار ۱۳۹۵

۱	Jabeghajiyi Ajسام توسط يك سيسitem چندرباتي توزيع شده با استفاده از يك عماوري تركيبي	طاهر حكمتفر و Aliپس مسيحي
۱۶	تخمين ضرائب عليت در نقشه راهبردي سازمان به كمک آموزش نقشه شناختي فازي با الگوريتم جستجوی گرانشي	على جهان بيگي، منصور شيخان و محسن روحاني
۲۷	يادگيری ساختاري شبکه‌های بیزی یک رهیافت مبتنی بر آتماتاهاي يادگير	محمدرضا ملاخليي ميلدي و محمدرضا ميلدي
۴۱	آشكارسازی چندتايی صورت انسان در تصاویر اينترنتی با استفاده از ترکيب فیلترهای گابور و شبکه عصبی	رضا محمديان و محمود محلوجي
۵۳	ادغام شبکه‌های عصبی بر اساس يادگيری با همبستگی منفي در بازنناسی برون خط کلمات دستنويس	سيد على اصغر عباس زاده آراني واحسان الله كبير
۶۳	استفاده از يك روش خوشبندی و محاسبه شهرت منفي هر ميزبان به منظور تشخيص باتنتها با استفاده از ترافيك DNS	رضا شريفنيایي ديزرينى و آناهيتا منافى موركانى
۷۳	طبقه‌بندی تصاویر ابرطيفي با استفاده از تحليل مميز خطى فضاي خوش و مجموعه نمونه‌های آموزشی کوچک	مریم ايماني و حسن قاسميان
۸۲	آشكارسازی آغازه در تكنوازي تار بر پایه انرژي و فرکانس پایه	بهراز فرخی و احسان الله كبير
۸۹	تقدير و تشکر	

NASHRIYYAH -I

**MUHANDISI -I BARQ VA
MUHANDISI -I KAMPYUTAR -I**

A Journal Devoted to the Theoretical and Experimental Aspects of Computer Engineering

IRAN

B: MUHANDISI -I KAMPYUTAR

SPRING 2016

VOLUME 14

NUMBER 1

NMBMKI

(ISSN 1682-3745)

<http://www.ijecce.org>

ABSTRACTS